

Optimalisatie en rationalisatie van het hoger onderwijslandschap en -aanbod

*Deel II van het vervolgrapport van de Ministeriële
Commissie
aan de heer Frank Vandenbroucke,
Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming*

Januari 2009

Inhoudsopgave

Inleiding en situering

- 1. Algemene principes***
- 2. Behoud eigen profilering en competentieprofiel***
- 3. De professionele bacheloropleidingen***
- 4. Financiering***
- 5. Personeel***
- 6. Hoger Kunstonderwijs***
- 7. Institutioneel beleidskader***
- 8. Brussel***
- 9. Algemene aanbevelingen met betrekking tot regelgeving***

Bijlagen

Inleiding en situering

Eind november 2008 heeft de Ministeriële Commissie Optimalisatie en Rationalisatie in het hoger onderwijs – hierna genoemd Commissie –, ingesteld door Frank Vandenbroucke, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, het eerste deel van haar vervolgrapport aan de minister overhandigd. In dat deel is een rationalisatiekader uitgetekend voor de masteropleidingen, naar analogie met het voorgestelde kader voor de bacheloropleidingen (zie eerste rapport van de Commissie, februari 2008). Daarmee heeft de Commissie één van haar belangrijke opdrachten vervuld: het uitwerken van een rationalisatiekader voor zowel de bachelor- als de masteropleidingen. Ter afronding van deze opdracht heeft de Commissie een voorstel uitgewerkt voor een format voor de rationalisatieplannen. Dat voorstel is als bijlage opgenomen in dit deel van het vervolgrapport.

In het eerste rapport van februari 2008 heeft de Commissie de aanbeveling geformuleerd om in de nabije toekomst de academische hogeschoolopleidingen te integreren in de universiteiten. Bij het eerste deel van het vervolgrapport (eind november 2008) heeft de Commissie de principes betreffende integratie ('inkanteling') van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten gevoegd. Het tweede deel van het vervolgrapport dat nu voorligt, gaat verder in op een aantal uitdagingen van de beoogde integratie. Voor de uitwerking daarvan heeft de Commissie enkele werkgroepen¹ ingesteld, die onder haar verantwoordelijkheid voor een zevental gebieden een beroep hebben gedaan op externe expertise. Werkgroep 1 behandelde de **Juridische problematiek** van de integratie; werkgroep 2 **Profilering en competenties van academiserende en academische opleidingen**, werkgroep 3 **Personele implicaties van inkanteling**; werkgroep 4 **Autonomie en deregulering** van hogere onderwijsinstellingen, werkgroep 5 het **Hoger Kunstonderwijs**; werkgroep 6 de toekomst van de **Professionele bacheloropleidingen**. De verslagen van de werkgroepen vormden de input voor de discussies in de Commissie alsook voor de samenstelling van het voorliggende rapport. Een aantal eindverslagen van de werkgroepen zijn opgenomen als bijlage bij het desbetreffende hoofdstuk. De verschillende werkgroepen zijn verantwoordelijk voor de inhoud van die verslagen, die bijgevolg niet onder de verantwoordelijkheid van de Commissie vallen.

¹ Een overzicht van de samenstelling van de verschillende werkgroepen is als bijlage opgenomen in dit rapport.

1. Algemene principes

In het eerste rapport (februari 2008) en in het eerste deel van haar vervolgrapport (november 2008) stelt de Commissie een aantal principes voor betreffende de rationalisatie van de bachelor- en de masteropleidingen en geeft zij ook een aantal aanbevelingen. Daarbij aansluitend wenst de Commissie het begrip 'gezamenlijke inrichting van opleidingen' verder te verduidelijken (pagina 21 en 22 van het eerste rapport van de Commissie). Zij stelt daarover het volgende:

Ook voor opleidingen die niet leiden tot een gezamenlijk diploma maar die gezamenlijk worden ingericht en waarbij elk van de partners tenminste 30% van de opleiding op zich neemt, worden de studentenaantallen samengenomen. Tevens moet de student/ staf ratio hierbij aantoonbaar verbeterd worden door de gezamenlijke inzet van personeel en middelen.

In haar eerste rapport heeft de Commissie de behoefte gedimensioneerd van de financiële middelen die nodig zijn om de academische gelijkwaardigheid van de geïntegreerde opleidingen te garanderen (orde van grootte: 100 miljoen euro). De Commissie wenst te benadrukken dat zij ervan uitgaat dat de 30 miljoen euro academiseringsmiddelen, voorzien door zowel Onderwijs als Wetenschapsbeleid, verworven blijven.

Integratie academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten

In het eerste deel van haar vervolgrapport heeft de Commissie een aantal algemene principes geformuleerd betreffende de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Voor de volledigheid van dit eindrapport worden die principes hier overgenomen.

Onder 'inkanteling' wordt de integratie begrepen van de academische opleidingen van de hogescholen in de universiteit. Dit impliceert dat de professionele opleidingen verder door de hogescholen georganiseerd blijven.

Dergelijke integratie dient te gebeuren conform de grondwet en conform het grondwettelijk onderscheid tussen de vrije sector in het hoger onderwijs en de sector van het gemeenschapsonderwijs, thans georganiseerd door de autonome hogescholen.

Terzake vindt de commissie het essentieel, meer een conditio sine qua non, dat voor beide sectoren de integratie op dezelfde datum gebeurt, wat inhoudt dat enerzijds de decretale regeling voor beide dient afgewerkt te zijn, en dat er anderzijds terzake een overeenkomst afgesloten wordt tussen alle actoren om die gelijktijdigheid absoluut te respecteren.

In het integratiedecreet moet voorzien worden dat de nieuwe rol van de associaties na de integratie in missie-termen gedefinieerd wordt, met het oog op het behoud en de versterking van de band tussen de academische en professionele opleidingen.

Voor wat betreft de vrije instellingen wordt voor een vrijwillige, maar onherroepelijke integratie geopteerd. Met het oog daarop moet aan het Structuurdecreet een art. 100bis worden ingevoegd dat deze overdracht mogelijk maakt.

Voor wat betreft de autonome instellingen wordt bepaald dat – bij middel van wijzigingen aan het Bijzonder Decreet van 26 juni 1991, het Hogescholendecreet van 13 juli 1994 en het Structuurdecreet van 4 april 2003 – de Vlaamse Regering haar bevoegdheid tot het organiseren van professionele opleidingen bevestigt in overdracht aan de autonome hogescholen en wijzigt inzake de overdracht van de academische opleidingen aan de Universiteiten.

In deze decretale aanpassingen wordt eveneens bepaald dat de omschrijving van de studiegebieden en de territoriale bevoegdheid van de overdragende instelling ook van toepassing is op de overnemende universiteit².

Als opschortende voorwaarde voor de inwerkingtreding van beide decreten wordt bepaald dat vooraf decretaal volgende regelingen moeten getroffen worden:

- *aanpassing aan de organisatie van het bestuur van zowel hogescholen als universiteiten om een wederzijdse participatie mogelijk te maken;*
- *aanpassing van het financieringsmechanisme zodat de leefbaarheid van de nieuwe hogescholen, die alleen professioneel bachelor-onderwijs inrichten gevrijwaard wordt en de universiteiten de middelen krijgen om met goed gevolg de academische opleidingen te kunnen ontvangen en organiseren;*
- *regeling van het personeelsstatuut conform de nieuwe situatie, met vrijwaring van de verworven rechten;*
- *de verlenging van de voorlopige accreditatie van de over te dragen academische opleidingen, en overdracht van de zorg tot positieve accreditatie aan de ontvangende universiteiten.*

² Voor de duidelijkheid moet deze zin, zoals opgenomen in het eerste deel van het vervolgrapport, als volgt geïnterpreteerd worden:

‘In deze decretale aanpassingen wordt eveneens bepaald dat de omschrijving van de studiegebieden en de territoriale bevoegdheid die op het ogenblik van de overdracht geldt voor de overdragende instelling of associatie, wat de overgedragen bevoegdheden betreft, ook van toepassing is op de overnemende universiteit.’

2. Behoud eigen profilering en competentieprofiel

De werkgroep *Profilering en competenties van academiserende en academische opleidingen* heeft de volgende opleidingen tegen het licht gehouden, in het perspectief van de integratie ervan in de universiteiten:

- handelswetenschappen *versus* toegepaste economische wetenschappen met eveneens aandacht voor toegepaste economische wetenschappen: handelsingenieur
- industriële wetenschappen *versus* ingenieurswetenschappen
- toegepaste taalkunde *versus* taal en letterkunde
- architectuur *versus* ingenieurswetenschappen: architectuur

Rationale:

- verschillende arbeidsmarktperspectieven van de academische hogeschoolopleidingen in vergelijking met de verwante academische universitaire opleidingen;
- verschillend instroomprofiel beantwoordend aan verschillende behoeften en verwachtingen van de studenten;
- verschillend onderzoeksperspectief: het meer toepassingsgericht / technologisch gerichte onderzoek in de academische hogeschoolopleidingen *versus* het meer academische en fundamentele onderzoek in de universitaire opleidingen.

Daarom beveelt de Commissie aan dat de bestaande competentieprofielen van de geïntegreerde opleidingen aan de universiteiten bewaard blijven, en waar nodig versterkt worden, op voorwaarde dat de academische standaarden en het academische niveau van de opleidingen gegarandeerd zijn, wat moet blijken uit de accreditatie.

De Commissie beveelt aan dat de universiteiten en de hogescholen in samenwerking met het beroepenveld, de maatschappelijke sectoren, de werkgevers en de studenten de domeinspecifieke leerresultaten van zowel de geïntegreerde academische hogeschoolopleidingen als van verwante universitaire opleidingen vastleggen, in uitvoering van het decreet betreffende de Vlaamse kwalificatiestructuur. Op die manier zal de verscheidenheid van competentieprofielen voor alle betrokkenen helder afgelijnd zijn.

De bevindingen van de werkgroep zijn als bijlage gevoegd (Bijlage bij punt 2: eindverslag van de werkgroep Profilering en Competenties).

3. De professionele bacheloropleidingen

De hogescholen voeren hun opdracht uit zoals beschreven in het Structuurdecreet, Hoofdstuk II artikel 10 §2: *“Hogescholen nemen in het kader van de associatie deel aan wetenschappelijk onderzoek met inbegrip van onderzoek in de kunsten. Hogescholen zijn tevens werkzaam op het gebied van projectmatig wetenschappelijk onderzoek”*.

Na de integratie van de academische opleidingen in de universiteiten richten de hogescholen alleen nog de professionele bacheloropleidingen en HBO5 (Hoger Beroepsonderwijs, niveau 5) in. Dat proces van integratie heeft vele effecten, zowel in de hogescholen als in de universiteiten. Ze dienen verder grondig te worden onderzocht. De problematiek situeert zich op het niveau van de financiering (effecten op de onderwijssoevereïteit, verschuiving van middelen tussen hogescholen en universiteiten, etc.: zie punt 4), het personeel, de infrastructuur, de schaal van de hogeschool, etc.

De professionele bacheloropleidingen in de hogescholen hebben een eigen identiteit en een stevige dynamiek. De afgestudeerden zijn bekwame, flexibele en onmiddellijk inzetbare beroepsbeoefenaars. Daarom hebben deze opleidingen nauw contact met het beroepenveld en met het regionale maatschappelijke, economische en culturele weefsel.

Het professioneel hoger onderwijs vervult daarnaast een uitermate belangrijke rol in de verdere democratisering van het hoger onderwijs. Om die democratisering optimaal te realiseren, zijn goede dwarsverbanden met het academisch onderwijs noodzakelijk. Partnerschap tussen professionele en academische opleidingen op het vlak van kennisverspreiding, kennisvalorisatie en dienstverlening blijft cruciaal.

Een essentiële factor in de democratisering is de nabijheid van de opleidingsplaats. Nabijheid is immers een belangrijk element om de studie toegankelijk te maken, zeker voor studenten uit kansarme milieus. Zoals de Commissie reeds stelde in het eerste rapport is een fijnmazige spreiding van de professionele bacheloropleidingen daarom verantwoord.

Om hun taak als kennispoort goed te kunnen uitvoeren moeten hogescholen over voldoende expertise beschikken. Ze zijn daarom natuurlijke partners van middelgrote en kleine ondernemingen met een lokale verankering, maar ook van tal van organisaties, ziekenhuizen, scholen, e.a. De professionele bacheloropleidingen staan in voor kwaliteitsvolle, hoogwaardige professionele kennisvertaling en praktijkontwikkelingen in het relevante werkveld, met regionale differentiatie.

In de professionele bacheloropleidingen is de vertaling van onderzoeksresultaten naar de praktijkcontext heel belangrijk voor de kwaliteit van het onderwijs. Praktijkgebaseerd

onderzoek en ontwikkeling behoren dus tot de opdrachten van die opleidingen. Ze maken deel uit van een continuüm, samen met het niet-georiënteerd onderzoek en het strategisch basisonderzoek van de universiteiten.

De professionele bacheloropleidingen zijn een belangrijke speler in de innovatieketen omdat ze wezenlijk bijdragen tot kennisverspreiding en -valorisatie, zowel in de *profit* als in de *not-for-profit* sector. Op die wijze werken ze mee aan het verhogen van de welvaart en het welzijn.

De unieke positie van de professionele bacheloropleidingen in de innovatieketen vraagt een substantiële verhoging van de huidige PWO-middelen om de taken met betrekking tot innovatie waar te maken. Hun verankering wordt bij voorkeur gerealiseerd door bijkomende middelen voor praktijkgebaseerd onderzoek, ontwikkeling en innovatie te voorzien. Dat staat los van de terechte vraag naar bijkomende middelen voor onderwijs, zoals verwoord in het hoofdstuk over de financiering van de professionele bacheloropleidingen (cf. infra).

4. Financiering

Het huidige financieringssysteem Hoger Onderwijs bestaat nog maar korte tijd en de Commissie is dan ook van oordeel dat het best zo weinig mogelijk wordt geraakt aan de uitgangspunten van dit systeem. Anderzijds heeft de integratie van de academische opleidingen van de hogescholen in de universiteiten onmiskenbare financiële gevolgen die grondig moeten worden geanalyseerd en van de nodige oplossingen voorzien. De synthesenota van de werkgroep *Professionele bacheloropleidingen* illustreert die problematiek. Het is echter duidelijk dat ten gevolge van de integratie van de academische opleidingen in de universiteiten niet enkel financiële knelpunten aanwezig zijn aan de kant van de hogescholen zelf, maar eveneens bij de universiteiten, die de desbetreffende opleidingen zullen integreren.

Zo zorgt, bij wijze van voorbeeld, de niet-lineaire, contextgebonden opbouw van de onderwijssoevereïtet voor grote verschuivingen in de sokkelfinanciering tussen de hogescholen onderling. Immers, de bovengrens van 720.000 studiepunten brengt mee dat heel wat studiepunten die geïntegreerd worden in de universiteiten en die vandaag voor de betrokken hogescholen reëel bijdragen tot hun sokkelfinanciering, ineens niet meer bijdragen tot de opbouw van de sokkel bij de ontvangende instellingen. Dat leidt tot grote verschuivingen in de sokkelfinanciering, niet enkel tussen individuele hogescholen, maar ook tussen universiteiten. Daarenboven zijn er twee hogescholen die tengevolge van de integratie van de academische opleidingen beneden de ondergrens van de sokkelfinanciering vallen en daardoor hun sokkel verliezen.

In de synthesenota van de werkgroep ***Professionele bacheloropleidingen*** wordt gesteld dat die verschuivingen in eerste instantie dienen te worden gecompenseerd door het verhogen van de financiële middelen, en meer bepaald voor wat betreft het variabel onderwijsgedeelte in de enveloppe van de professionele bacheloropleidingen. De Commissie is van oordeel dat dit zeker een belangrijk element van oplossing zal zijn. Echter, bij extrapolatie van de financiële gevolgen van de integratie naar het geheel van instellingen en opleidingen in het Vlaams hoger onderwijslandschap, is het evenzeer duidelijk dat die gevolgen in hun totaliteit onderkend, bekeken en aangepakt moeten worden. Ze beperken zich immers niet tot de professionele bacheloropleidingen. Bijgevolg stelt de Commissie voor dat werk gemaakt wordt van een gedetailleerde analyse en ontwikkeling van oplossingen voor het geheel van de financiële gevolgen die ontstaan door de integratie van de academische opleidingen. De uiteindelijke oplossingen vormen een onderdeel van de totale financiering. Dat houdt in dat er nood is aan een coherente oplossing voor de hierna volgende financiële aandachtspunten. Die oplossing moet bovendien voor de Vlaamse overheid financieel haalbaar zijn én blijven.

Om een valabele oplossing voor de aldus ontstane financieringsproblematiek uit te werken op instellingsniveau moeten verschillende stappen gezamenlijk bekeken worden.

Een eerste stap betreft aanpassing van de OBE-factoren in de academische deelenveloppe ten gevolge van de integratie van de hogeschoolopleidingen in de universiteit. Dat geldt voor sommige opleidingen, zoals bijvoorbeeld de industrieel ingenieurs. Het resultaat voor die opleiding moet niet identiek zijn aan de thans gehanteerde OBE-factoren voor de burgerlijke ingenieurs, maar toch sterk vergelijkbaar.

Een tweede stap dient uitsluitel te geven over het lot van de kunstopleidingen en meer in het bijzonder over de al dan niet integratie ervan in de universiteit.

Verder is er een derde stap die de verhoging van de middelen bestemd voor het hoger onderwijs in rekening brengt, na aftrek van het gedeelte van de middelen dat gespendeerd wordt aan de aanpassing van de OBE-factoren. Conform de filosofie die in het begin van de jaren 1990 aan de basis lag van de financieringsdiscussies over het minder studentgevoelig maken van de financiering, moet eerst een oefening gemaakt worden waarbij de nieuwe middelen bestemd voor het onderwijsgedeelte volledig in het variabel onderwijsgedeelte geïnjecteerd worden. Het resultaat van die oefening zal een goed beeld geven van de validiteit van dergelijke operatie. Mocht blijken, wat waarschijnlijk is, dat de uitkomst van de oefening geen verdedigbaar resultaat geeft, dan moet worden overgegaan tot het herbekijken van het sokkelprincipe, en wel in zijn oorspronkelijke betekenis en definitie: enkel een sokkel voorzien voor instellingen die een reëel schaalprobleem hebben en dus alle andere instellingen voor wat hun onderwijscomponent betreft enkel via het variabel onderwijsgedeelte financieren. Levert die aanpak evenmin een als valabel onderkend resultaat op, dan kan worden overgegaan tot een oefening waarbij de huidige verdeling van de onderwijssoevereïtet herbekeken wordt.

Aangezien op heden uit alle cijfergegevens van de laatste jaren blijkt dat de resultaten voor het hoger onderwijs in Brussel negatief evolueren ten opzichte van de globale evolutie van de participatieaantallen in het hoger onderwijs, moet voor Brussel een bijzondere regeling getroffen worden: voor opleidingen die onder de rationalisatienorm vallen kan de minister om een (hernieuwbare) uitzondering gevraagd worden voor een periode van 5 jaar. De beslissing tot het verlenen van de uitzondering geeft automatisch recht voor een uitzonderingsperiode in hoofde van die instelling betreffende financiering van het minimum aantal studenten bepaald als rationalisatienorm voor die opleiding.

Tot slot wijst de Commissie als additioneel financieel aandachtspunt op de nood aan toepassing van een indexering die de reële kostenontwikkelingen volgt, dit op het geheel van de basisfinanciering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

Verder brengt de Commissie onder de aandacht dat de mogelijkheid tot fusies en/of afsplitsingen tussen instellingen – waarbij de territoriale onderwijsbevoegdheid niet verandert – decretaal eenvoudiger en transparanter moet worden gemaakt. De huidige decreetteksten laten enerzijds te veel ruimte voor interpretatie qua financieringskader (en bijgevolg onduidelijke financiële gevolgen), terwijl ze anderzijds fusies juridisch en organisatorisch niet op de meest eenvoudige manier toelaten. Voor de verschuiving van opleidingsplaatsen bestaat reeds een procedure, waarbij een akkoord moet gezocht en verkregen worden tussen de verschillende aanwezige spelers in de desbetreffende provincie.

De synthesenota van de werkgroep **Professionele bacheloropleidingen** is als bijlage opgenomen (Bijlage bij punt 3 en 4: Synthesenota van de werkgroep Professionele bacheloropleidingen).

5. Personeel:

De integratie van de academische hogeschoolopleidingen zal een serieuze impact hebben op het personeel dat die opleidingen vandaag aan de hogescholen verzorgt. De Commissie beveelt het volgende aan:

1. *Al het personeel dat rechtstreeks of onrechtstreeks aan een opleiding verbonden is, wordt ofwel overgenomen door de universiteit ofwel gedetacheerd naar de universiteit vanuit de overdragende hogeschool*

- Het gaat zowel om personeelsleden met een aanstelling of benoeming van bepaalde of onbepaalde duur.
- Er is een verschillende regeling voor de overname van het OP (Onderwijzend Personeel) en het ATP (Administratief en Technisch Personeel).
- Het OP dat aan een opleiding verbonden is, wordt volledig overgenomen door de universiteit. Ook de lectoren en hoofdlectoren die belast zijn met praktijkgericht onderwijs in de academische bachelor- en masteropleidingen³ maken daar deel van uit. Als het OP-lid zowel in academische als professionele opleidingen werkzaam is, slaat de overname enkel op het gedeelte in de overgenomen academische opleiding(en).
- Het ATP wordt ofwel overgenomen ofwel gedetacheerd vanuit de overdragende hogeschool. Het voordeel van de overname is dat de universiteit dan de werkgever van het betrokken personeelslid is. Anderzijds moeten de vrije universiteiten en hogescholen met detachering niet de hogere sociale lasten dragen die op hun ATP van toepassing zijn. Een detachering is ook nuttig als een ATP-lid zowel voor het academisch als het professioneel hoger onderwijs werkzaam is.
- Het overgenomen en gedetacheerd personeel moet de bestaande pensioenrechten kunnen behouden met behoud van al de dienstjaren. Dat geldt vooral voor het behoud van het rijkspensioen. Daarvoor is wellicht een (minimale) aanpassing van de federale wetgeving nodig.
- De hele operatie mag nergens BTW genereren, ook niet bij de detacheringen.

2. *Het overgenomen personeel behoudt het statuut dat het op het ogenblik van de overdracht aan de hogeschool had. Dat statuut vormt voor deze personeelsleden aan de universiteit een behoudstatuut met een uitdovend karakter.*

- Het behoud van het statuut is voor personeelsleden uit vrije instellingen een arbeidsrechtelijke verplichting. Voor de overgang van een publiekrechtelijke naar een privaatrechtelijke instelling moet het behoud van het statuut decretaal geregeld worden.

³ Door een recente decreetwijziging kunnen lectoren ook optreden in masteropleidingen.

- Het moet duidelijk zijn wat de draagwijdte is van het statuut dat behouden wordt en op welke aspecten van de loopbaan dit slaat. Het behoud van het statuut mag niet verhinderen dat een universiteit volgens de gangbare regels en de interne reglementering afspraken maakt die ook op het overgenomen personeel van toepassing zijn.
- Het overgenomen personeel kan, op twee uitzonderingen na, in het behoudkader bevorderd worden. Daardoor behouden die personeelsleden een loopbaanperspectief en wordt vermeden dat een te grote druk ontstaat om opgenomen te worden in het universiteitskader. De uitzonderingen slaan op de onmogelijkheid voor het OP in het behoudkader om, na de integratie, nog te bevorderen tot hogeschoolhoogleraar of hogeschool: gewoon hoogleraar. Om die beperking mogelijk te maken moet het hogescholendecreet aangepast worden.
- De salarisadministratie van het personeel in het behoudstatuut wordt verder afgehandeld door het sociaal secretariaat op het Ministerie van Onderwijs en Vorming.

3. *Het overgenomen personeel in het behoudstatuut dat aan de decretale vereisten voldoet, kan zonder vacature ingeschaald worden in het statuut van het universiteitspersoneel.*

- Voor het vastbenoemde AAP is er geen overeenstemmend statuut bij de universiteiten: zij blijven dus in het behoudstatuut als vastbenoemd AAP.
- Het AAP met een mandaat komt bij een verlenging van het mandaat in het universiteitsstatuut terecht.
- Voor het OP is de inschalingmogelijkheid in het ZAP niet beperkt in de tijd. Voor het ATP is dat enkel mogelijk binnen een overgangperiode van twee jaar vanaf de overname.
- De universiteiten bepalen binnen de grenzen van het universiteitendecreet de criteria voor een inschaling.
- Er moet een regeling uitgewerkt worden die mogelijk maakt dat de overgenomen personeelsleden kunnen gebruik maken van interne mobiliteit binnen de universiteit.

6. Hoger Kunstonderwijs

De kunsten – architectuur en musicologie uitgezonderd – hebben altijd een bijzondere positie ingenomen in het hoger onderwijslandschap omwille van het specifieke van de verstrekte opleidingen en van het werkveld waarin de afgestudeerden worden tewerkgesteld. Dat uit zich onder meer in de wijze van selectie van docenten en studenten, in de intensiteit van de begeleiding van de studenten.

Het zou fout zijn op heden al een advies ten gronde te willen geven over de toekomstige plaats van de kunstopleidingen in het nieuwe landschap na de integratie van de academische hogeschoolopleidingen. De diverse alternatieven moeten afgewogen worden, inclusief de mogelijkheid om in het hoger onderwijs naast de traditionele opdeling in enerzijds professionele bacheloropleidingen en anderzijds academische bachelor- en masteropleidingen een derde mogelijkheid te voorzien. Slechts na zorgvuldige afweging van de voor- en nadelen van de alternatieven zal dit dossier rijp zijn voor beslissing. De Commissie wenst naast de mogelijkheid van integratie in de universiteit alle andere opties nu nog open te houden en stelt voor om in elk geval de datum waarop de integratie al dan niet gebeurt te situeren vijf jaar na de integratie van de academische opleidingen.

De Commissie beveelt aan dat er een permanent overlegplatform wordt opgericht, dat bestaat uit vertegenwoordigers van de verschillende instellingen met kunstdepartementen en van de overheid, ten einde een plan van aanpak inzake optimalisatie van het Hoger op te stellen inzake optimalisatie en de uitvoering ervan op te volgen.

Als bijlage is het rapport van de werkgroep **Hoger Kunstonderwijs** gevoegd (Bijlage bij punt 6: Rapport werkgroep - Optimalisatie van Hoger Kunstonderwijs in Vlaanderen (2008-2010))

7. Institutioneel beleidskader

Het is onvermijdelijk dat de integratie van de academische hogeschoolopleidingen een impact zal hebben op de instellingsstructuren. Deze integratie kan leiden tot fusies en herstructureringen van de hogescholen.

Daarnaast moet ook de wederzijdse participatie van universiteiten en hogescholen in elkaars bestuurs- en beleidsorganen mogelijk gemaakt en aangemoedigd worden ten einde de noodzakelijke versterking van de positie van de professionele bacheloropleidingen te realiseren.

Verder zullen nieuwe structurele samenwerkingsverbanden ontstaan: geïntegreerde faculteiten met gezamenlijk bestuur door twee universiteiten, 'Schools' met gezamenlijk bestuur door een universiteit en hogescholen,

In principe beveelt de Commissie aan dat alle vormen van herstructurering en van structurele samenwerking mogelijk gemaakt worden en dat de keuze voor een of andere vorm aan de hogescholen en de universiteiten overgelaten moet worden, afhankelijk van de institutionele context en van het studiedomein. Daarbij moet er over gewaakt worden dat de territoriale beperkingen waarbinnen de opleidingen die door herstructurering of overdracht naar een andere inrichtende macht gaan, onveranderd blijven, en dat de opleidingen niet kunnen worden verplaatst. Daarnaast beveelt de Commissie aan om de missie van de associaties in die geest te herdefiniëren.

De realisatie van het nieuwe hoger onderwijslandschap zal slagvaardige, besluitkrachtige en sterke instellingen vergen die de ruimte en de kracht hebben om de nodige besluiten te nemen.

De Commissie beveelt aan dat de gemeenschapsinstellingen van hoger onderwijs en de officiële hogescholen en universiteiten een grotere autonomie krijgen, zodat ze hun eigen bestuursstructuur kunnen uittekenen en zelf kunnen besluiten om eventueel nieuwe bestuursorganen op te richten, gemeenschappelijk met andere instellingen, en te participeren in andere rechtspersonen.

8. Brussel

Brussel is de hoofdstad van Vlaanderen, van België en van Europa, met een bevolking die is samengesteld uit verschillende taalgemeenschappen, waaronder een Nederlandstalige minderheid.

De zeer vele functies van de hoofdstad enerzijds en de beperkte aanwezigheid van Nederlandstalige studenten in Brussel anderzijds vormt op het eerste zicht een grote handicap, maar biedt ook opportuniteiten voor het Nederlandstalige hoger onderwijs.

De Commissie beveelt aan dat de handicaps worden benoemd en geëvalueerd en dat er inspanningen worden geleverd door de Vlaamse Gemeenschap om de mogelijke opportuniteiten optimaal te kunnen benutten en de handicaps te kunnen compenseren.

De Commissie dringt er op aan dat de Brusselse onderwijsinstellingen voldoende samenwerkingsverbanden opzetten met andere instellingen van hoger onderwijs in Vlaanderen.

Als bijlage gaat de oplijsting die de **Brusselse instellingen** hebben gemaakt van handicaps, opportuniteiten en mogelijke remediëringsacties (Bijlage bij punt 8: Voorstelling van de Brusselse hoger onderwijsproblematiek door de Brusselse instellingen)

9. Algemene aanbevelingen met betrekking tot regelgeving

De uitvoering van de integratie zal vaak ingrijpende wijzigingen vergen van de bestaande regelgeving. De Commissie beveelt de overheid sterk aan om snel werk te maken van de coördinatie en de herwerking van de bestaande regels, die nu vaak over meerdere decreten verspreid zijn, ten einde op die wijze de consistentie, de coherentie en de duidelijkheid van de regels te verhogen. Een heldere, eenvoudige, duidelijke en begrijpelijke regelgeving kan de administratieve lasten van alle actoren bij de uitvoering en de toepassing ervan substantieel verminderen.

De Commissie beveelt het volgende aan:

- dat de overheid ernstig werk maakt van een reguleringsmanagement door middel van een doorgedreven en tegensprekbare regelgevingsimpactanalyse;
- dat de decretale teksten beperkt worden tot de essentialia die helder en scherp geformuleerd zijn (noodzakelijkheidscriterium);
- dat de herregulering gepaard gaat met een drastische vereenvoudiging van de bestaande regelgeving met inachtneming van het specialiteitbeginsel en het subsidiariteitsprincipe;
- dat de bestaande vormen, instanties en instrumenten van controle op elkaar afgestemd worden en overlap wordt weggewerkt, uitgaande van het principe dat de interne controle de verantwoordelijkheid is van de instellingen zelf;
- dat de instellingen een ruime autonomie krijgen voor de toepassing en de uitvoering van de vastgelegde basisnormen, gekoppeld aan een adequate vorm van rapportering en van het geven van rekenschap en verantwoording naar alle belanghebbenden; dat vergt het engagement van de instellingen om de beginselen van goed bestuur na te leven, onder meer door het inbouwen van voldoende tegengewichten en van voldoende medezeggenschap en inspraak, en eventueel medebestuur van personeel en studenten en van vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en de maatschappelijke sectoren;
- dat de overheid voldoende aandacht besteedt aan het risico op kunstmatige concentratievorming ten gevolge van diverse inkantelingsoperaties.

Bijlagen

Bijlage bij punt 2: eindverslag van de werkgroep *Profilering en Competenties*

Doelstelling werkgroep: de werkgroep heeft als opdracht het in kaart brengen van de verschillen en gelijkenissen inzake profilering en competenties tussen de academiserende opleidingen in de hogescholen en de vergelijkbare opleidingen aan de universiteiten. Daarenboven moet de werkgroep nagaan hoe het academiseringsproces de profilering en competenties beïnvloedt.

De volgende opleidingen behoren tot de opdracht van de werkgroep:

- industriële wetenschappen versus ingenieurswetenschappen
- toegepaste taalkunde versus taal en letterkunde
- handelswetenschappen versus toegepaste economische wetenschappen met eveneens aandacht voor toegepaste economische wetenschappen: handelsingenieur
- architectuur versus ingenieurswetenschappen: architectuur.

Werkwijze: een begin- en eindvergadering had plaats met de leden van de werkgroep. Verder vond per opleidingscategorie één vergadering plaats waarbij uit de verschillende associaties maximaal twee experts werden uitgenodigd (één van de universiteit en één van de hogeschool). Vanuit de associaties werden ondersteunende documenten ter beschikking gesteld. Van elke vergadering werd een verslag gemaakt.

Criteria: Voor alle opleidingen werden dezelfde criteria gebruikt:

1. Uitstroom naar de arbeidsmarkt en het werkveld
2. Traject van de opleiding. Hierbij werden drie deelcriteria onderscheiden. Het spreekt vanzelf dat de profilering van de opleidingen veelal berust op een hogere of lagere mate van toepasbaarheid van de deelcriteria:
 - a. eindcompetenties: welke zijn de eindcompetenties die in de opleiding worden nagestreefd?
 - b. curricula en didactische werkvormen: hoe vertalen deze eindcompetenties zich in de opbouw van de curricula en de didactische werkvormen?
 - c. onderzoek: wat is de rol van onderzoek in de opleiding? Welke is het onderzoeksdomein? Welke doctoraten worden toegekend? Merk op dat onderzoek voor alle academische en academiserende opleidingen een generieke competentie is die echter op verschillende wijze in de opleidingen kan vertaald worden.
3. Instroom: rekruteren de opleidingen vanuit een vergelijkbare of verschillende groep studenten? Instroom is een afgeleid criterium omdat de uitstroom en het traject de instroom bepalen.

In de volgende bladzijden worden per opleiding de bovenstaande criteria in tabelvorm vergeleken. Tevens worden de aanbevelingen weergegeven die volgen uit de discussie binnen de werkgroep.

Opleiding	Uitstroom	Onderwijstraject			Instroom	Aanbevelingen
		<i>eindcompetenties</i>	<i>curricula en didactische werkvormen</i>	<i>Onderzoek</i>		
Ingenieurswetenschappen/industriële wetenschappen	duidelijk verschillende profielen in het werkveld	<p>duidelijke verschillen in eindcompetenties</p> <ul style="list-style-type: none"> - ingenieurswetenschappen is wetenschappelijk, concept- en beleidsgericht - industriële wetenschappen is wetenschappelijk, toepassings- en projectgericht 	<p>verschillen in methodologie en vakkenpakket</p> <ul style="list-style-type: none"> - ingenieurswetenschappen legt de klemtoon van de opleiding op een grondige analyse, een hoge graad van abstractie en synthese. De opleiding is multidisciplinair en meer onderzoeksgericht - de opleiding industriële wetenschappen legt de klemtoon op industriële ontwikkeling en vertaling van technologie en is meer toepassingsgericht - voorbereidingsprogramma van industrieel naar burgerlijk ingenieur bestaat 	<ul style="list-style-type: none"> - zelfde onderzoeksdomein - verschillende onderzoeksprofielen die aansluiten bij de verschillende profilering van de opleidingen 	<ul style="list-style-type: none"> - de opleiding ingenieurswetenschappen rekruteert meer in ASO dan de opleiding industriële wetenschappen, waarbij de nadruk ligt op de sterkste richtingen in het ASO. - de opleiding industriële wetenschappen rekruteert ook in het TSO 	<ul style="list-style-type: none"> - behoud van de bestaande opleidingen - aparte doctoraten

Opleiding	Uitstroom	Onderwijstraject			Instroom	Aanbevelingen
		<i>eindcompetenties</i>	<i>curricula en didactische werkvormen</i>	<i>Onderzoek</i>		
Taal- en letterkunde/ toegepaste taalkunde	overlapping maar toch duidelijke verschillen in het werkveld - taal- en letterkunde: grotere rol onderwijs - toegepaste taalkunde: vertalers en tolken gaan meer naar de bedrijfs-wereld	- taal- en letterkunde: meer conceptueel - toegepaste taalkunde: meer toegepast	- duidelijk verschillend curriculum met gemeenschappelijke vakken - hulpwetenschappen zijn verschillend - het aantal talen en de benadering van de taal zijn verschillend -voorbereidings- programma's tussen toegepaste taalkunde en taal- en letterkunde bestaan maar worden niet intensief gebruikt	Verschillend onderzoeksdomein en aparte doctoraten taal- en letterkunde hebben meer traditie op het gebied van onderzoek	vergelijkbare instroom met hoger aandeel van TSO studenten in toegepaste taalkunde die echter lage slaagkans hebben	behoud van de verschillende profielen met een aantal gemeenschappelijke elementen keuze voor geïntegreerde faculteit met vlotte overgangen tussen de opleidingen

Opleiding	Uitstroom	Onderwijstraject			Instroom	Aanbevelingen
		<i>eindcompetenties</i>	<i>curricula en didactische werkvormen</i>	<i>Onderzoek</i>		
<p>TEW, handelswetenschappen (HW) en handelsingenieur (HIR)</p> <p>HIR wordt aangeboden in zowel studiegebied economische en toegepaste economische wetenschappen als in handelswetenschappen en bedrijfskunde</p>	<p>uitstroom naar hetzelfde arbeidsveld maar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - TEW/HIR verdienen meer bij start en vervolg van loopbaan - meer HW bij KMO's - meer TEW/HIR in grote bedrijven - meer nadruk op gerichte, praktische functies in bedrijven voor HW - meer experten- en consultancy functies en algemeen economische functies bij TEW/HIR - HIR: meer kwantitatieve en technologisch gerichte jobs 	<ul style="list-style-type: none"> - HW: nadruk op concrete vaardigheden en directe inzetbaarheid - TEW: meer conceptueel/ analytisch - HIR: meest conceptueel/analytisch en sterk kwantitatief 	<p>curricula vergelijkbaar tussen HW en TEW maar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - HW streeft integratie na van breed gamma van bedrijfsgerichte competenties in een toepassingsgerichte opleiding - TEW legt meer de nadruk op de bedrijfseconomie als belangrijkste invalshoek met een grotere inbreng van wiskundige/kwantitatieve hulpwetenschappen - door de academisering verkleinen de verschillen tussen TEW en HW mogelijks - HIR heeft een sterke kwantitatieve inslag met ondersteuning van ingenieurs- en natuurwetenschappen 	<ul style="list-style-type: none"> - zelfde onderzoeks-domein - geen apart doctoraat voor HW - beperkte traditie van onderzoek in HW maar academisering verandert dit - in curricula wordt onderzoek in HW eerder gezien als instrument en in TEW/HIR meer als finaliteit 	<p>duidelijk verschil in instroom</p> <ul style="list-style-type: none"> - HW heeft bijna 50% uit economie/ moderne talen - TEW richt zich hoofdzakelijk op sterkere wiskundige richtingen van ASO - HIR rekruteert uit zelfde pool als bio-ingenieurs en burgerlijk ingenieurs 	<ul style="list-style-type: none"> - breng HW, TEW en HIR samen in geïntegreerde faculteit - behoud de opleidingen in overgang naar finale accreditatie - verscherp in deze overgangperiode de profilering van de opleidingen TEW en HW volgens aangegeven eindcompetenties - de uitdaging bestaat erin de profilering te doen slagen, zoniet zal na academisering het onderscheid tussen HW en TEW vervagen. Dit als gevolg dat een deel van de huidige instroom in HW uit de boot zal vallen - dezelfde titel HIR in verschillende studiegebieden scheidt verwarring. Na academisering HIR in studiegebied economische en toegepaste economische wetenschappen

Opleiding	Uitstroom	Onderwijstraject			Instroom	Aanbevelingen
		<i>eindcompetenties</i>	<i>curricula en didactische werkvormen</i>	<i>Onderzoek</i>		
Architectuur en ingenieurswetenschappen: architectuur	<p>overlap in het werkveld maar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - architect werkt meer als zelfstandige of als zelfstandig medewerker - ir-architect werkt bovendien als raadgevend ingenieur in de bouwsector en als wetenschappelijk onderzoeker 	<p>Eindcompetenties zijn deels overlappend</p> <ul style="list-style-type: none"> - opleiding architectuur is sterk gericht op ontwerp (het atelier) vanuit een breed gamma van invalshoeken met een belangrijke creatieve inbreng - opleiding ir-architect legt meer klemtoon op wetenschappelijke ingesteldheid vanuit een rationele benadering 	<ul style="list-style-type: none"> - curricula zijn overlappend maar de weging van de ondersteunende wetenschappen in de curricula verschilt - de opleiding architectuur legt veel nadruk op de integratie van de technische en architectuurwetenschap in het ontwerpproces - de opleiding ingenieurswetenschappen: architectuur streeft naar meer diepgang in de ondersteunende wetenschappen - tussen de universitaire opleidingen zijn er significante verschillen. Idem voor de hogescholen 	<ul style="list-style-type: none"> - zelfde onderzoeksdomein - aparte doctoraten 	<p>succesvolle studenten in beide opleidingen komen uit de sterkere richtingen van het middelbaar onderwijs</p> <p>Ingenieur-architect rekruteert uit dezelfde pool als burgerlijk ingenieurs en bio-ingenieurs</p>	<ul style="list-style-type: none"> - behoud beide opleidingen - verder integratie van onderzoekers en onderzoek

Bijlage bij punt 3 en 4: Synthesenota van de werkgroep *Professionele bacheloropleidingen*

De werkgroep tracht een antwoord te formuleren op de vraag naar de gevolgen op financieel vlak voor de hogescholen bij de integratie van hun academische hogeschoolopleidingen in de universiteit vanaf het academiejaar 2012-2013. Bij simulaties in het huidige financieringsmodel ontstaan immers verschuivingen in de financiële middelen tussen de hogescholen en universiteiten (in functie van de integratie van de academische opleidingen) en hogescholen onderling (in functie van de degressieve sokkel en integreren in de universiteit van opleidingen met hoge OBE o.a. kunstopleidingen met OBE 3).

De simulaties werden uitgevoerd door de administratie Hoger Onderwijs. Hieruit blijkt dat de financiële gevolgen van de integratie voor bepaalde hogescholen oa. sterk bepaald worden door het aandeel kunstopleidingen (OBE 3). Daarom werd in een tweede simulatie ook nagegaan wat de verschuivingen op financieel vlak zouden betekenen wanneer de kunstopleidingen (met uitzondering van musicologie) hun middelen krijgen volgens de bestaande financieringskanalen en zich in een bepaald organisatie-model zouden inschrijven met een universitaire partner en/of een Hoger Instituut der Kunsten. De universitaire partner blijft de spil voor de academisering en voor het afleveren van de academische diploma's waarbij echter specifiek rekening wordt gehouden met de binding met de kunstuitoefening. Dit houdt ook in dat de academiseringsmiddelen hieraan zijn aangepast. Als bijlage zijn beide simulaties opgenomen waaruit de impact van de al dan niet integratie van de kunstopleidingen kan worden afgeleid.

De werkgroep gaat ervan uit dat het huidige financieringssysteem nog maar korte tijd bestaat en vermoedelijk moeilijk te wijzigen zal zijn. Anderzijds is de voorgestelde integratie-operatie dermate groot dat er hoe dan ook financiële gevolgen zijn die een aanpassing, in de eerste plaats een verhoging van de middelen, verantwoorden. In haar aanbevelingen wil de werkgroep daarom zo weinig mogelijk raken aan de elementen die de basis vormen van het huidige financieringsmodel.

De integratie mag een degelijke werking van de professionele bacheloropleidingen niet in het gedrang brengen. Het bedrag dat hiervoor nodig is werd meermaals berekend door de VLHORA. De hogescholen hebben duidelijk te kennen gegeven dat bij een toekomstige toename van het budget voor het hoger onderwijs de financiering van de PBa-opleidingen prioritair moet worden geregeld.

De werkgroep stelt de volgende problemen vast en doet enkele voorstellen:

1. Onderwijs-sokkel

Een aantal hogescholen (de Hogere Zeevaartschool, Groep T-Internationale Hogeschool Leuven, Hogeschool Sint-Lukas Brussel, de Lessius Hogeschool) hebben na integratie in de universiteit van de academische opleidingen in hun hogeschool alleen professionele bacheloropleidingen over waarvan het studentenaantal lager is dan de norm om in aanmerking te komen voor de onderwijs-sokkel.

Er dient gezegd dat zonder integratieproces dit vandaag ook het geval reeds is voor zowel de Hogere Zeevaartschool en de Hogeschool Sint-Lukas Brussel. Het probleem voor de Lessius Hogeschool en Groep T-Internationale Hogeschool Leuven stelt zich expliciet omwille van het integratieproces van de academische opleidingen.

Mogelijke oplossingen:

Alhoewel niemand betwist dat deze problematiek voor die betrokken hogescholen een probleem kan vormen, stelt de vergadering vast dat binnen de Associatie K.U. Leuven hierover reeds is nagedacht, en dat er nieuwe constructies gemaakt worden waardoor de betrokken hogescholen in een groter geheel terecht komen. In die zin, zonder te minimaliseren, lijkt dit probleem oplosbaar. Wat de Hogere Zeevaartschool betreft, is er hiervoor recent een decreet tot stand gekomen.

2. Verschuiven van financiële middelen tussen hogescholen

Wanneer we het totaalbeeld bekijken (cf. de simulaties als bijlage), constateren we dat financiële middelen verschuiven tussen de hogescholen. Sommige hogescholen voelen zich hierdoor benadeeld. De vergadering geeft in de eerste plaats de voorkeur aan een globale oplossing voor deze problematiek. Wanneer men alle problemen probeert op te vangen door particuliere oplossingen dan stellen zich volgende obstakels:

- de gebruikte argumentatie hangt sterk samen met de keuzes m.b.t. de organisatie van de hogeschool nl. gaat het om zeer gecentraliseerde dan wel zeer decentrale organisaties?
- wanneer financiële inspanningen zouden gebeuren voor specifieke hogescholen, dan rijst onmiddellijk de vraag of men ook rekening zal houden met rationalisatie- en fusie-inspanningen die bepaalde hogescholen uitgevoerd hebben na 1994 en dit zonder bijkomende middelen.

De werkgroep is daarom van oordeel dat de financiële effecten het best worden opgevangen door een combinatie van een globale verhoging van het deelbudget professionele bacheloropleidingen en enkele specifieke maatregelen.

De werkgroep heeft onderzocht hoe de verhoging van dit deelbudget het best wordt uitgevoerd en bestudeerde de effecten:

- een verhogen van het variabele onderwijsgedeelte van de enveloppe voor de professionele bacheloropleidingen,
- het verhogen van het sokkelbedrag op voorwaarde dat gelijktijdig in een splitsing van de sokkel tussen universiteiten en hogescholen na inkanteling wordt voorzien (dus ingreep in het financieringssysteem).

Besluit: omdat het verhogen van het variabele onderwijsgedeelte vermoedelijk niet de ongunstige neveneffecten heeft van een verhoging van het sokkelbedrag, is de werkgroep voorstander van het globaal

verhogen van het variabele onderwijsgedeelte in de enveloppe van de professionele bacheloropleidingen. Hierdoor zal ook de problematiek van de verevening opgelost worden waardoor nu bepaalde hogescholen nog steeds minder ontvangen dan de berekende theoretische werkingsmiddelen

3. Specifieke problemen na de integratie van de academische hogeschoolopleidingen zijn ook:

3.1. overhead: hogescholen ramen dat hun overhead ongeveer 20%-25% van de werkingsmiddelen bedraagt. Deze overhead is, na integratie, niet in iedere hogeschool onmiddellijk afbouwbaar. Wanneer de integratie een forse reductie van het studentenaantal met zich meebrengt, dan stelt zich een mogelijk probleem mbt de snelle afbouw van de overhead. Op basis van het overheadpercentage en de impact van de academische hogeschoolopleidingen op deze operatie kan een inschatting van de problematiek gemaakt worden en kunnen elementen worden aangereikt voor een mogelijke oplossing.

We dienen wel te vermelden dat tot op heden geen uitsluitel bestaat over de positie van het personeel dat werkt in de centrale diensten ifv de academische opleidingen.

3.2. het behoud en beheer van de huidige hogeschoolinfrastructuur geeft wel degelijk problemen, maar de werkgroep vindt dat de oplossing daarvoor niet in aanpassingen van het financieringsdecreet gezocht moet worden.

3.3 decretale normen (financiële 80/20-normen, benoemingspercentage...): er moet worden nagegaan of het vertrek van de academiserende opleidingen niet voor gevolg zal hebben dat, tijdelijk, decretale normen worden overschreden. Dit moet aanvaard worden als een tijdelijk fenomeen. De bezorgdheid is dat door de hoge loonkost er voor de hogeschool nog onvoldoende werkingsmiddelen zouden overblijven indien voor het deelbudget PBa-opleidingen geen bijkomende middelen worden voorzien

3.4 verdere inventaris van de totaalproblematiek is nodig.

4. In punt 2 heeft de werkgroep haar voorkeur uitgesproken voor een globale stijging van de financiële middelen van alle hogescholen, die alleen de professioneel gerichte bacheloropleidingen zouden organiseren. Hierdoor kan het probleem van de overhead (cf. punt 3.1) waarschijnlijk aangepakt worden. Wellicht is dit voor specifieke situaties onvoldoende. Hier zien we twee pistes:

4.1. effecten van schaalverkleining. Hiervoor zou een overgangsmaatregel kunnen genomen worden die geleidelijk afbouwend is.

4.2. het gevaar dat de hogescholen te klein in omvang zouden worden en terecht komen in een pré-fusie 1995-situatie kan tegengegaan worden door een positieve maatregel: de fusiebonus. Deze bonus zou instellingen moeten stimuleren om verdere fusies aan te gaan. Deze bonus zou afbouwend moeten zijn in de tijd. Een

instelling moet kiezen om deze stap te zetten of beslist om “klein” te blijven. De fusiebonus zou minimaal moeten compenseren wat de fuserende instellingen inleveren (verlies van sokkels). Door de bonus afbouwend te maken, krijgen de instellingen de tijd om hun overhead aan te passen aan de nieuwe situatie.

De middelen die nodig zijn voor punten 4.1 en 4.2 moeten nieuwe, aparte, middelen zijn, en ze moeten afbouwend zijn in de tijd (vijf jaar).

5. Alleen voor Brusselse instellingen, waar fusie niet mogelijk is, moet beslist worden of men deze apart wil behouden en zo ja, moeten de nodige garanties gegeven worden, ook al zijn de opleidingen en/of de instellingen klein in omvang. Op vraag van de instelling(en) kan de minister telkens voor een periode van bijvoorbeeld vijf jaar een afwijking toestaan t.o.v. de rationalisatienormen. In dat geval wordt voor wat de financiering betreft uitgegaan van het bereiken van de rationalisatienorm.
6. Momenteel zijn de overgangsmodaliteiten van het personeel bij inkanteling nog niet bekend. Indien men komt tot een situatie waarbij niet al het personeel (in casu ATP) zou overstappen, moet eventueel voorzien worden in een “opvangfonds” of andere regeling.

Bijlage: Simulaties financiering**Originele versie: berekening theoretische werkingsuitkeringen 2009 (berekeningen juni 2008)**

Instelling	sokkel onderwijs	variabel onderwijs	sokkel onderzoek	variabel onderzoek	hosp	Totaal Wi (theoretisch)
Arteveldehogeschool	5.504.585,48	38.421.136,82	0,00	0,00	0,00	43.925.722,30
Erasmushogeschool Brussel	3.361.641,40	25.427.781,87	0,00	0,00	76.755,11	28.866.178,37
Artesis Hogeschool Antwerpen	5.048.702,87	41.455.333,98	0,00	0,00	338.744,65	46.842.781,50
Hogeschool Gent	7.812.362,60	68.392.007,15	0,00	0,00	184.852,02	76.389.221,76
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	0,00	7.184.196,12	0,00	0,00	0,00	7.184.196,12
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	4.585.692,78	34.257.389,08	0,00	0,00	62.509,96	38.905.591,82
Hogeschool West-Vlaanderen	3.225.622,96	19.598.016,68	0,00	0,00	0,00	22.823.639,64
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	5.287.875,75	35.858.146,66	0,00	0,00	0,00	41.146.022,41
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	2.368.091,16	16.182.661,24	0,00	0,00	0,00	18.550.752,40
Katholieke Hogeschool Kempen	4.485.025,28	29.767.495,87	0,00	0,00	0,00	34.252.521,16
Katholieke Hogeschool Leuven	3.876.090,68	25.039.281,98	0,00	0,00	0,00	28.915.372,66
Katholieke Hogeschool Limburg	3.959.167,35	29.758.400,77	0,00	0,00	0,00	33.717.568,12
Katholieke Hogeschool Mechelen	3.177.365,99	17.925.801,51	0,00	0,00	0,00	21.103.167,50
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	3.696.554,78	24.622.561,59	0,00	0,00	32.078,58	28.351.194,95
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vl.	4.812.448,35	30.192.963,60	0,00	0,00	0,00	35.005.411,95
Lessius Hogeschool	2.120.129,38	12.386.565,95	0,00	0,00	0,00	14.506.695,33
Plantijn-Hogeschool	2.436.743,60	12.903.228,74	0,00	0,00	0,00	15.339.972,35
Provinciale Hogeschool Limburg	2.660.166,76	18.728.749,07	0,00	0,00	34.296,80	21.423.212,63
Groep T - Leuven Hogeschool	1.391.293,24	9.533.116,81	0,00	0,00	0,00	10.924.410,05
EHSAL - Europese Hogeschool Brussel	3.039.571,54	17.877.917,12	0,00	0,00	0,00	20.917.488,66
XIOS Hogeschool Limburg	2.417.225,72	14.617.585,52	0,00	0,00	0,00	17.034.811,23
K.U.Brussel	0,00	1.137.338,73	0,00	420.773,32	0,00	1.558.112,04
K.U.Leuven	7.812.362,60	127.183.152,91	24.921.698,65	80.015.511,76	0,00	239.932.725,93
tUL	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UGent	7.812.362,60	117.692.572,89	30.113.503,65	55.484.808,60	0,00	211.103.247,74
Universiteit Antwerpen	5.310.003,83	37.120.855,69	24.604.056,40	22.768.526,02	0,00	89.803.441,95
V.U.Brussel	5.029.177,17	31.763.020,40	22.504.875,69	19.337.626,74	0,00	78.634.700,01
UHasselt	2.605.836,15	10.684.858,43	6.883.770,59	4.917.674,37	0,00	25.092.139,55
Totaal	103.836.100,00	855.712.137,19	109.027.905,00	182.944.920,82	729.237,12	1.252.250.300,13

Integratie: alternatief 1

Onderwijssokkel: opgenomen studiepunten academiserende opleidingen worden bij de studiepunten van de desbetreffende universiteiten geteld

Variabel onderwijs: financieringspunten academiserende opleidingen en hko worden bij de financieringspunten van de desbetreffende universiteiten geteld

de bedragen VOWac en VOWhko worden bij VOWun geteld en dit totale bedrag wordt verdeeld op basis van de samengetelde financieringspunten

Instelling	sokkel onderwijs	variabel onderwijs	sokkel onderzoek	variabel onderzoek	hosp	Totaal Wi (theoretisch)
Arteveldehogeschool	6.221.372,20	36.697.140,64	0,00	0,00	0,00	42.918.512,84
Erasmushogeschool Brussel	2.699.962,59	13.593.535,10	0,00	0,00	76.755,11	16.370.252,80
Artesis Hogeschool Antwerpen	2.782.799,51	16.217.589,72	0,00	0,00	338.744,65	19.339.133,89
Hogeschool Gent	7.060.782,74	40.659.166,29	0,00	0,00	184.852,02	47.904.801,04
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	0,00	1.280.737,70	0,00	0,00	0,00	1.280.737,70
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	1.604.440,95	7.258.532,21	0,00	0,00	62.509,96	8.925.483,11
Hogeschool West-Vlaanderen	3.242.534,77	16.352.020,65	0,00	0,00	0,00	19.594.555,42
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	5.651.017,43	29.162.713,53	0,00	0,00	0,00	34.813.730,95
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	2.298.443,52	13.316.419,52	0,00	0,00	0,00	15.614.863,04
Katholieke Hogeschool Kempen	4.760.408,65	27.027.800,32	0,00	0,00	0,00	31.788.208,97
Katholieke Hogeschool Leuven	4.499.277,67	25.039.281,98	0,00	0,00	0,00	29.538.559,65
Katholieke Hogeschool Limburg	3.868.167,56	23.076.079,95	0,00	0,00	0,00	26.944.247,51
Katholieke Hogeschool Mechelen	3.688.213,99	17.925.801,51	0,00	0,00	0,00	21.614.015,49
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	3.081.383,04	17.325.164,03	0,00	0,00	32.078,58	20.438.625,65
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vl.	5.586.180,30	30.192.963,60	0,00	0,00	0,00	35.779.143,90
Lessius Hogeschool	0,00	5.535.401,63	0,00	0,00	0,00	5.535.401,63
Plantijn-Hogeschool	2.828.516,40	12.903.228,74	0,00	0,00	0,00	15.731.745,15
Provinciale Hogeschool Limburg	2.451.509,25	12.026.017,82	0,00	0,00	34.296,80	14.511.823,87
Groep T - Leuven Hogeschool	0,00	4.353.246,21	0,00	0,00	0,00	4.353.246,21
EHSAL - Europese Hogeschool Brussel	1.426.769,59	8.684.662,71	0,00	0,00	0,00	10.111.432,30
XIOS Hogeschool Limburg	2.396.303,78	12.095.550,65	0,00	0,00	0,00	14.491.854,43
K.U.Brussel	0,00	1.161.208,70	0,00	420.773,32	0,00	1.581.982,02
K.U.Leuven	9.068.412,35	200.132.461,02	24.921.698,65	80.015.511,76	0,00	314.138.083,79
tUL	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UGent	9.068.412,35	151.411.090,45	30.113.503,65	55.484.808,60	0,00	246.077.815,06
Universiteit Antwerpen	9.017.758,21	68.618.156,12	24.604.056,40	22.768.526,02	0,00	125.008.496,76
V.U.Brussel	6.639.190,23	43.938.699,08	22.504.875,69	19.337.626,74	0,00	92.420.391,75
UHasselt	3.894.242,92	19.727.467,27	6.883.770,59	4.917.674,37	0,00	35.423.155,16
Totaal	103.836.100,00	855.712.137,19	109.027.905,00	182.944.920,82	729.237,12	1.252.250.300,13

Verschil originele versie – simulatie alternatief 1

Instelling	sokkel onderwijs	variabel onderwijs	sokkel onderzoek	variabel onderzoek	hosp	Totaal Wi (theoretisch)
Arteveldehogeschool	716.786,72	-1.723.996,17	0,00	0,00	0,00	-1.007.209,45
Erasmushogeschool Brussel	-661.678,81	-11.834.246,77	0,00	0,00	0,00	-12.495.925,57
Artesis Hogeschool Antwerpen	-2.265.903,36	-25.237.744,25	0,00	0,00	0,00	-27.503.647,61
Hogeschool Gent	-751.579,86	-27.732.840,86	0,00	0,00	0,00	-28.484.420,72
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	0,00	-5.903.458,42	0,00	0,00	0,00	-5.903.458,42
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	-2.981.251,84	-26.998.856,87	0,00	0,00	0,00	-29.980.108,71
Hogeschool West-Vlaanderen	16.911,81	-3.245.996,03	0,00	0,00	0,00	-3.229.084,22
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	363.141,68	-6.695.433,14	0,00	0,00	0,00	-6.332.291,46
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	-69.647,64	-2.866.241,72	0,00	0,00	0,00	-2.935.889,36
Katholieke Hogeschool Kempen	275.383,37	-2.739.695,55	0,00	0,00	0,00	-2.464.312,18
Katholieke Hogeschool Leuven	623.186,99	0,00	0,00	0,00	0,00	623.186,99
Katholieke Hogeschool Limburg	-90.999,78	-6.682.320,82	0,00	0,00	0,00	-6.773.320,60
Katholieke Hogeschool Mechelen	510.847,99	0,00	0,00	0,00	0,00	510.847,99
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	-615.171,74	-7.297.397,55	0,00	0,00	0,00	-7.912.569,29
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vl.	773.731,95	0,00	0,00	0,00	0,00	773.731,95
Lessius Hogeschool	-2.120.129,38	-6.851.164,32	0,00	0,00	0,00	-8.971.293,70
Plantijn-Hogeschool	391.772,80	0,00	0,00	0,00	0,00	391.772,80
Provinciale Hogeschool Limburg	-208.657,50	-6.702.731,26	0,00	0,00	0,00	-6.911.388,76
Groep T - Leuven Hogeschool	-1.391.293,24	-5.179.870,60	0,00	0,00	0,00	-6.571.163,84
EHSAL - Europese Hogeschool Brussel	-1.612.801,95	-9.193.254,41	0,00	0,00	0,00	-10.806.056,36
XIOS Hogeschool Limburg	-20.921,93	-2.522.034,87	0,00	0,00	0,00	-2.542.956,80
K.U.Brussel	0,00	23.869,98	0,00	0,00	0,00	23.869,98
K.U.Leuven	1.256.049,75	72.949.308,11	0,00	0,00	0,00	74.205.357,86
tUL	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UGent	1.256.049,75	33.718.517,56	0,00	0,00	0,00	34.974.567,32
Universiteit Antwerpen	3.707.754,38	31.497.300,43	0,00	0,00	0,00	35.205.054,81
V.U.Brussel	1.610.013,06	12.175.678,68	0,00	0,00	0,00	13.785.691,74
UHasselt	1.288.406,77	9.042.608,84	0,00	0,00	0,00	10.331.015,61
Totaal	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Alternatief 2 Integratie academiserende opleidingen, zonder de kunstopleidingen

Onderwijssokkel: opgenomen studiepunten academiserende opleidingen (zonder hko) worden bij de studiepunten van de desbetreffende universiteiten geteld

Variabel onderwijs: financieringspunten academiserende opleidingen (zonder hko) worden bij de financieringspunten van de desbetreffende universiteiten geteld

het bedrag VOWac wordt bij VOWun geteld en dit totale bedrag wordt verdeeld op basis van de samengetelde financieringspunten

Instelling	sokkel onderwijs	variabel onderwijs	sokkel onderzoek	variabel onderzoek	hosp	Totaal Wi (theoretisch)
Arteveldehogeschool	6.079.473,00	36.697.140,64	0,00	0,00	0,00	42.776.613,64
Erasmushogeschool Brussel	3.295.023,76	22.741.651,22	0,00	0,00	76.755,11	26.113.430,08
Artesis Hogeschool Antwerpen	3.578.015,26	27.901.865,38	0,00	0,00	338.744,65	31.818.625,30
Hogeschool Gent	7.615.162,61	52.224.538,78	0,00	0,00	184.852,02	60.024.553,40
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	0,00	7.178.579,75	0,00	0,00	0,00	7.178.579,75
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	2.297.154,08	18.915.466,26	0,00	0,00	62.509,96	21.275.130,30
Hogeschool West-Vlaanderen	3.168.577,92	16.352.020,65	0,00	0,00	0,00	19.520.598,57
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	5.777.340,49	33.835.858,48	0,00	0,00	0,00	39.613.198,97
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	2.246.019,83	13.316.419,52	0,00	0,00	0,00	15.562.439,35
Katholieke Hogeschool Kempen	4.651.831,61	27.027.800,32	0,00	0,00	0,00	31.679.631,93
Katholieke Hogeschool Leuven	4.396.656,60	25.039.281,98	0,00	0,00	0,00	29.435.938,58
Katholieke Hogeschool Limburg	4.173.395,08	27.789.202,41	0,00	0,00	0,00	31.962.597,49
Katholieke Hogeschool Mechelen	3.604.091,93	17.925.801,51	0,00	0,00	0,00	21.529.893,44
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	3.011.101,79	17.325.164,03	0,00	0,00	32.078,58	20.368.344,41
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vl.	5.458.768,77	30.192.963,60	0,00	0,00	0,00	35.651.732,37
Lessius Hogeschool	0,00	5.535.401,63	0,00	0,00	0,00	5.535.401,63
Plantijn-Hogeschool	2.764.002,63	12.903.228,74	0,00	0,00	0,00	15.667.231,37
Provinciale Hogeschool Limburg	2.620.678,44	15.383.310,30	0,00	0,00	34.296,80	18.038.285,54
Groep T - Leuven Hogeschool	0,00	4.353.246,21	0,00	0,00	0,00	4.353.246,21
EHSAL - Europese Hogeschool Brussel	1.394.227,34	8.684.662,71	0,00	0,00	0,00	10.078.890,04
XIOS Hogeschool Limburg	2.341.648,06	12.095.550,65	0,00	0,00	0,00	14.437.198,71
K.U.Brussel	0,00	1.158.065,49	0,00	420.773,32	0,00	1.578.838,81
K.U.Leuven	8.861.576,87	177.789.101,27	24.921.698,65	80.015.511,76	0,00	291.587.888,57
tUL	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UGent	8.861.576,87	139.678.038,39	30.113.503,65	55.484.808,60	0,00	234.137.927,52
Universiteit Antwerpen	7.984.406,80	52.417.503,87	24.604.056,40	22.768.526,02	0,00	107.774.493,09
V.U.Brussel	6.049.999,39	34.863.199,60	22.504.875,69	19.337.626,74	0,00	82.755.701,44
UHasselt	3.605.370,88	16.387.073,75	6.883.770,59	4.917.674,37	0,00	31.793.889,59
Totaal	103.836.100,00	855.712.137,19	109.027.905,00	182.944.920,82	729.237,12	1.252.250.300,13

Verschil originele versie – simulatie alternatief 2

Instelling	sokkel onderwijs	variabel onderwijs	sokkel onderzoek	variabel onderzoek	hosp	Totaal Wi (theoretisch)
Arteveldehogeschool	574.887,52	-1.723.996,17	0,00	0,00	0,00	-1.149.108,65
Erasmushogeschool Brussel	-66.617,64	-2.686.130,65	0,00	0,00	0,00	-2.752.748,29
Artesis Hogeschool Antwerpen	-1.470.687,61	-13.553.468,59	0,00	0,00	0,00	-15.024.156,20
Hogeschool Gent	-197.199,99	-16.167.468,37	0,00	0,00	0,00	-16.364.668,36
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	0,00	-5.616,37	0,00	0,00	0,00	-5.616,37
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	-2.288.538,70	-15.341.922,82	0,00	0,00	0,00	-17.630.461,52
Hogeschool West-Vlaanderen	-57.045,04	-3.245.996,03	0,00	0,00	0,00	-3.303.041,07
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	489.464,74	-2.022.288,18	0,00	0,00	0,00	-1.532.823,44
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	-122.071,33	-2.866.241,72	0,00	0,00	0,00	-2.988.313,05
Katholieke Hogeschool Kempen	166.806,33	-2.739.695,55	0,00	0,00	0,00	-2.572.889,22
Katholieke Hogeschool Leuven	520.565,91	0,00	0,00	0,00	0,00	520.565,91
Katholieke Hogeschool Limburg	214.227,73	-1.969.198,36	0,00	0,00	0,00	-1.754.970,63
Katholieke Hogeschool Mechelen	426.725,94	0,00	0,00	0,00	0,00	426.725,94
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	-685.452,99	-7.297.397,55	0,00	0,00	0,00	-7.982.850,54
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vl.	646.320,42	0,00	0,00	0,00	0,00	646.320,42
Lessius Hogeschool	-2.120.129,38	-6.851.164,32	0,00	0,00	0,00	-8.971.293,70
Plantijn-Hogeschool	327.259,03	0,00	0,00	0,00	0,00	327.259,03
Provinciale Hogeschool Limburg	-39.488,32	-3.345.438,77	0,00	0,00	0,00	-3.384.927,09
Groep T - Leuven Hogeschool	-1.391.293,24	-5.179.870,60	0,00	0,00	0,00	-6.571.163,84
EHSAL - Europese Hogeschool Brussel	-1.645.344,20	-9.193.254,41	0,00	0,00	0,00	-10.838.598,61
XIOS Hogeschool Limburg	-75.577,66	-2.522.034,87	0,00	0,00	0,00	-2.597.612,53
K.U.Brussel	0,00	20.726,77	0,00	0,00	0,00	20.726,77
K.U.Leuven	1.049.214,28	50.605.948,36	0,00	0,00	0,00	51.655.162,64
tUL	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UGent	1.049.214,28	21.985.465,51	0,00	0,00	0,00	23.034.679,78
Universiteit Antwerpen	2.674.402,96	15.296.648,18	0,00	0,00	0,00	17.971.051,15
V.U.Brussel	1.020.822,22	3.100.179,20	0,00	0,00	0,00	4.121.001,42
UHasselt	999.534,72	5.702.215,32	0,00	0,00	0,00	6.701.750,05
Totaal	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Opmerking sokkel

uit het model kunnen niet de opgenomen studiepunten van HKO genomen worden

schatting op basis van aantal studenten in 2007-2008 ==> deze aantallen x 60 (behouden bij de sokkel hogescholen)

Inleiding

Het Hoger Kunstonderwijs is gekenmerkt door eigen karakteristieken en complexe structuren. Elk initiatief inzake optimalisatie en/of samenwerking dient dit te erkennen en daarmee rekening te houden. Voorstellen tot samenwerking kunnen - afhankelijk van hun aard - nu eens eerder op regionaal vlak tot de beste resultaten leiden en dan eens op het niveau van een discipline of afstudeerrichting; of nu eens efficiënter zijn op bachelorniveau en dan eens op masterniveau.

Een gedurfd en tegelijk realistisch plan voor optimalisatie en rationalisatie in het HKO dient uit te gaan van de volgende premissen:

- Wat betreft het **bereik** wordt er in eerste instantie naar gestreefd om alle kunstdepartementen in Vlaanderen (en dus alle associaties en hun instellingen) te vatten in de voorstellen van afspraken die hierna volgen. Met het oog op een concretisering van de afspraken moeten een aantal overeenkomsten worden afgesloten tussen alle instellingen met kunstdepartementen. Bij de totstandkoming ervan moeten de betrokken associaties en universiteiten worden betrokken: op het ogenblik van de integratie dienen deze laatste immers de overeenkomsten over te nemen.
- Wat betreft de **inhoud** van het plan zelf, dient bij rationalisatie de nodige diversifiëring in acht te worden genomen. De realisatie van de meest ingrijpende voorstellen vergt misschien iets meer tijd, maar heeft vooral nood aan een duidelijke procedure betreffende beslissingen.
- Wat betreft de **tijd** dient een concreet tijdspad naast de diverse voorstellen te worden gelegd. Het is evident dat de eenvoudigste en gemakkelijkste voorstellen het snelst gerealiseerd kunnen worden, maar toch mogen deze niet los worden gezien van het beoogde einddoel, zijnde het realiseren van de hierna geformuleerde voorstellen.

Er kunnen op korte termijn een aantal punten worden gerealiseerd die niet zozeer garant staan voor een grondige rationalisatie of optimalisatie, maar die de samenwerking tussen de departementen en instellingen ten goede kunnen komen en die het nodige vertrouwen helpen creëren om tot verdergaande afspraken te komen.

Bij de formulering van voorstellen tot optimalisatie moet ook rekening worden gehouden met het feit dat de 'winst' die kan worden gemaakt door het eventueel samenvoegen van studenten uit dezelfde opleidingen van verschillende instellingen in het hoger kunstonderwijs nihil is. De quasi één-op-één relatie tussen student en docent en de hoge kostprijs van het hoger kunstonderwijs maken immers dat het 'verplaatsen' van studenten slechts schijnbaar tot optimalisatie leidt.

Na rapportering aan de Commissie Soete en na 'groen licht' van de minister moet worden bepaald of deze subwerkgroep, dan we een nader te bepalen orgaan of permanent overlegplatform instaat voor de opvolging van de gemaakte afspraken. Een instantie die instaat voor de opvolging van de hiernavolgende afspraken is essentieel voor het welslagen van de geformuleerde voorstellen. Een eerste opdracht van dit orgaan moet het opstellen zijn van een plan van aanpak. Eenvoudige, lichte en duidelijke wijze van rapporteren moet daarin centraal staan.

In de hoofdstukken IV, VI en VIII van deze nota wordt gewag gemaakt van de omschrijving van een 'instelling' en/of van de problematiek van respect voor de huidige territoriale begrenzing van de onderwijsbevoegdheid van de instellingen. Het is duidelijk dat een correcte benadering van beide punten van belang is voor het

behoud van het engagement van de instellingen voor een succesvolle uitvoering van de hierna geformuleerde doelstellingen.

De verwevenheid die vandaag bestaat in een aantal departementen tussen de kunstopleidingen en de verwante professionele opleidingen verdient bijzondere aandacht, ongeacht de toekomstige structuren.

In het academiejaar 2008-2009 wordt er tussen de betrokken instellingen een algemene maar bindende intentieverklaring genegotieerd. De samenwerking op institutioneel vlak en op het vlak van opleidingen in functie van de optimalisering van het HKO krijgt daarin vorm. Meer specifieke samenwerkingsovereenkomsten worden - volgens het tijdspad dat hierna wordt aangegeven - als bijlagen aan die intentieverklaring toegevoegd.

I Studentenmobiliteit

Context en doelstelling

Inzake studentenmobiliteit zeggen alle instellingen toe de credits die worden behaald aan een kunstdepartement van een andere instelling te erkennen en ze bepalen daartoe de modaliteiten (voorafgaande goedkeuring, OER van de thuisinstelling van kracht, ...) en de procedure (registratie in beide instellingen, ...). Jaarlijks wordt geëvalueerd welke stromen zich hebben ontwikkeld: hoeveel studenten, uit welke opleidingen, van en naar welke instellingen. De resultaten van deze evaluatie kunnen worden gebruikt bij het uitwerken van voorstellen voor verdergaande samenwerking.

Actie en tijdspad

- Een overeenkomst betreffende studentenmobiliteit wordt in de loop van 2008-2009 afgesloten en vindt ingang in het academiejaar 2009-2010. Daarin worden zowel de principes als de modaliteiten (financiële regeling, maximum aantal studiepunten, ...) vastgelegd.

II Docentenmobiliteit

Context en doelstelling

De instellingen engageren zich om gebruik te maken van de mogelijkheden die het Hogescholendecreet biedt om docentenmobiliteit tussen de kunstdepartementen te faciliteren en te stimuleren, zonder dat dit een automatisme of reffectatie zou mogen worden. Alle instellingen komen daarom overeen dat docenten - met hun goedkeuring – op eenvoudige wijze voor beperkte opdrachten kunnen worden ingeschakeld in het onderwijs, onderzoek en dienstverlening van een kunstdepartement van een andere instelling. Indien een (quasi) permanente aanstelling wordt beoogd, dient uiteraard een andere procedure van aanstelling te worden gevolgd. Jaarlijks wordt geëvalueerd welke stromen zich hebben ontwikkeld: hoeveel docenten, uit welke opleidingen, van en naar welke instellingen. De resultaten van deze evaluatie kunnen worden gebruikt bij het uitwerken van voorstellen voor verdergaande samenwerking.

Ook voor blijvende aanstellingen worden de vacatures aan elkaar bekend gemaakt.

Actie en tijdspad

- Op basis van de regelgeving voorzien in het Hogescholendecreet, wordt een overeenkomst betreffende docentmobiliteit genegotieerd in het academiejaar 2008-2009 om ingang te kunnen vinden in het academiejaar 2009-2010.
- Er wordt in de loop van het academiejaar 2008-2009 een website (met afgeschermd toegankelijkheid) ontwikkeld waarop enerzijds vacatures worden gemeld en anderzijds beknopte cv's van mogelijke "kandidaten" worden opgenomen. Deze website wordt ontwikkeld door XXX en wordt gehost door YYY

III Onderwijskundige samenwerking

Context en doelstelling

De bachelor- en de masteropleidingen worden met elkaar vergeleken op het vlak van competenties, leerresultaten, inhouden, werkvormen, ... De krachtlijnen van het ontwerp van decreet op de Vlaamse Kwalificatiestructuur worden daarbij als leidraad genomen. Met het oog op een vlotte beheersbaarheid worden daartoe enkele pilots opgezet. Dit leidt tot een plan waarin wordt bepaald op welke wijze en voor welke opleidingsonderdelen er zal worden samengewerkt tussen de betrokken kunstdepartementen. In dit licht worden de mogelijkheden tot het organiseren van gezamenlijke opleidingen ook onderzocht. Deze piste is immers zinvol voor het in stand houden van opleidingen die op Vlaams of regionaal niveau belangrijk zijn, maar die een (te) geringe kritische massa hebben en voor het optimaliseren van het aanbod van nabije instellingen, via schaalvoordelen en een effectievere inzet van personeel.

Een scherper en complementair opgebouwd profiel van de verschillende aanbieders van dezelfde opleidingen is eveneens een belangrijk element in de discussie over het gehele opleidingsaanbod.

Optimalisatie kan eveneens worden bereikt door het voor elkaar toegankelijk maken van ateliers, productiefaciliteiten, bibliotheken en documentatie.

Actie en tijdsplan

- Ad hoc werkgroepen voeren in de loop van het jaar 2009 voor de pilots (die worden geselecteerd uiterlijk in het voorjaar van 2009) de vergelijking uit per opleiding. Bij de selectie van de pilots worden die opleidingen gekozen voor wie dit meest relevant is en wordt rekening gehouden met een spreiding over de associaties en over de disciplines.
- Het plan - voor zover het de pilots betreft - wordt voorgelegd vóór 30 december 2009.
- In de loop van het academiejaar 2008-2009 wordt een overeenkomst opgesteld voor het wederzijds toegankelijk maken van ateliers, productiefaciliteiten, bibliotheken en documentatie. De modaliteiten (eventuele verrekening, ...) worden daarin vastgelegd.

IV Nieuwe opleidingen/afstudeerrichtingen

Context en doelstelling

De instellingen met kunstdepartementen engageren zich om geen aanvragen in te dienen voor het inrichten van opleidingen die al in een of meerdere van de andere instellingen bestaan, om geen nieuwe afstudeerrichtingen aan te bieden die al in een of meerdere van de andere instellingen bestaan en om - indien

één van hen het nodig acht een aanvraag in te dienen voor het inrichten van een kunstopleiding die in Vlaanderen nog niet bestaat – vooraf alle andere betrokken kunstdepartementen over samenwerking te polsen. Er moet ook een mogelijkheid worden geboden tot het uitwisselen van opleidingen/afstudeerrichtingen om aldus de instellingen de gelegenheid te geven hun aanbod in homogenere pakketten te organiseren. Hierbij dienen echter de huidige bepalingen inzake territoriale begrenzing van de onderwijsbevoegdheid te worden gerespecteerd.

Actie en tijdsplan

- in de loop van het academiejaar 2008-2009 werkt een ad hoc werkgroep een aantal modaliteiten uit:
 - * hoe dient - in het licht van aangekondigde herstructureringen - een 'instelling' te worden gedefinieerd;
 - * hoe moet - gelet op het generieke karakter van de opleidingen enerzijds en het verschil in invulling tussen de instellingen wat betreft afstudeerrichtingen opties, modules, specialisaties anderzijds - vermeden worden dat die uiteenlopende interne structuur van de opleiding de bovenvermelde doelstelling onuitvoerbaar maakt;
 - * op welk moment tussen 'idee' en (eventuele) 'realisatie' moeten de andere instellingen op de hoogte worden gebracht en naar eventuele medewerking worden gevraagd door de instelling die een aanvraag voor een nieuwe opleiding (in de decretale zin van het woord) wenst in te dienen.
- Er wordt vóór 30 juni 2009 een overeenkomst in die zin afgesloten tussen de instellingen met kunstdepartementen.

V Selectie

Context en doelstelling

In verband met de selectie van de studenten bij de instroom in de bacheloropleiding engageren de instellingen met kunstopleidingen zich om de indicatoren van de toelatingsproef te coördineren en om de stroom van potentiële studenten in kaart te brengen.

Daartoe wordt een overzicht gemaakt van externe personen die, op basis van hun artistieke expertise en naast de interne leden, deel zouden kunnen uitmaken van de jury's voor de toelatingsproeven.

Er wordt ook een databank aangelegd van de studenten die zich voor een kunstopleiding in Vlaanderen aanmelden. De informatie eruit moet het mogelijk maken de interesse voor opleidingen, afstudeerrichtingen, departementen in kaart te brengen, evenals de aanpak van de departementen betreffende selectie. Op die manier kan worden nagegaan in hoeverre en in welke departementen het door de overheid beoogde selectiemechanisme effectief werkt en waar het moet worden bijgestuurd. Het bijhouden van deze databank is een taak van de overheid, temeer daar heel wat gegevens uit de DHO zullen kunnen worden gehaald. De instellingen engageren zich om de bijkomende informatie aan de overheid te leveren.

Doordat de opleiding tot academische bachelor nu in hoofdzaak een doorstroomfinaliteit is en doordat de opleiding binnen een volume van 180 studiepunten niet volwaardig kan worden afgerond, wordt de door de minister gesuggereerde piste van een tweede selectiemoment tussen de bachelor en de master in de huidige context expliciet niet behouden.

Actie en tijdspad

- Tegen mei 2009 wordt een eerste namenlijst van mogelijke juryleden samengesteld en wordt een voorstel tot praktische en transparante organisatie ontwikkeld.
- Vóór het einde van 2008 leveren de departementen de volgende informatie over de academiejaren 2007-2008 en 2008-2009:
 - o De naamlijst van de studenten die zich voor de toelatingsproef inschreven;
 - o De naamlijst van de studenten die voor de toelatingsproef slaagden;
- Deze gegevens worden gekoppeld aan de volgende informatie uit de DHO:
 - o De naamlijst van de studenten die zich voor de opleiding inschreven;
 - o De aantallen studenten, in de academiejaren 2007-2008 en 2008-2009 ingeschreven in de bachelor- en masteropleidingen, opgesplitst per afstudeerrichting.
- Tegen mei 2009 worden - op basis van de gegevens die recent aan de regeringscommissarissen werden verstrekt - de minimale indicatoren voor de toelatingsproeven overeengekomen.

VI Plafonnering

Context en doelstelling

Het aantal studenten in de kunstdepartementen wordt momenteel niet enkel 'gestuurd' via de toelatingsproef, maar ook via het financieringsmechanisme, dat een plafond aan financierbare studenten voorziet. In het decreet op de financiering van het hoger onderwijs wordt het financierbare maximum aantal studenten in een kunstopleiding van een instelling in studiepunten uitgedrukt, maar in essentie gelden nog steeds de vroegere aantallen (gerekend aan voltijdse studenten):

- Beeldende kunsten en productdesign: 400
- Audiovisuele kunsten: 300
- Muziek en drama: 450
- Dans: 25
- Conservatie: 100
- Musical: 40
- Pop en Rock: 150

Bij de operationalisering van wat volgt, moeten deze aantallen worden omgezet in maximum aantal financierbare studiepunten.

De problematiek van de 'studentenaantallen' binnen de kunstopleidingen heeft zowel met minima als met maxima te maken.

Het is evident dat de beoogde minima, zoals die door de Commissie Soete in haar eerste rapport voor de bacheloropleidingen werden geformuleerd, niet op de kunstopleidingen kunnen worden toegepast. Om maatschappelijke en pedagogische redenen moet het mogelijk blijven om in de kunstopleidingen met kleinere

groepen te blijven werken. Niettemin engageren de kunstdepartementen zich om voor die opleidingen met erg kleine studentenaantallen afspraken te maken over een speerpuntenbeleid inzake afstudeerrichtingen.

Wat de maxima betreft, gaat de minister in zijn discussienota van 19 maart 2008 uit van een te groot aantal studenten in (sommige) kunstopleidingen. Uit de tabel in bijlage 1 blijkt dat het door de overheid gesuggereerde probleem zich vooral voordoet in de Beeldende Kunsten (op 7 plaatsen aangeboden; op 4 plaatsen wordt de grens van 400 overschreden) en in de Muziek (op 4 plaatsen aangeboden; op 3 plaatsen wordt de grens van 450 overschreden). Er dient te worden nagegaan of deze maxima in overstemming zijn met de vraag vanwege de studenten, met de absorptiemogelijkheid van de afnemende velden en met de specificiteit (grootte, variatie in afstudeerrichtingen) van elke instelling. Met andere woorden, er wordt geopteerd voor een dynamisch model, dat niet langer louter mathematisch opgevat is, maar dat rekening houdt met kwaliteitscriteria en met het aanbod aan opleidingen/afstudeerrichtingen en dat periodiek (om de 2 jaar?) kan worden herzien. Voor een aantal opleidingen zou dit tot een lager maximum kunnen leiden; voor een aantal andere opleidingen lijken de huidige maxima te beklemmend.

Op korte termijn engageren de instellingen, die volgens de normen van vandaag meer studenten tellen dan het financierbare aantal, zich om hun studentenaantal gradueel (vb. gespreid over drie jaar) af te bouwen.

Tegelijk engageren de instellingen zich om mee te werken aan de uitbouw (vb. binnen de twee jaar) van een nieuw dynamisch model dat het huidige kan vervangen en dat rekening houdt met kwaliteitscriteria, met het aanbod aan opleidingen/afstudeerrichtingen en dat voorziet in een periodieke herziening. Dit systeem laat toe dat de instellingen die sinds lang veel afstudeerrichtingen hebben niet lineair getroffen worden en vermijdt dat nieuwere instellingen met weinig afstudeerrichtingen hun studentenaantal artificieel laten stijgen onder invloed van het financieringsmechanisme.

Aan de afbouw van het studentenaantal in het huidige systeem komt een einde op het ogenblik dat het nieuwe systeem in werking treedt of als zou blijken dat er geen nieuw systeem kan worden ontwikkeld.

Actie en tijdsplan

- De departementen die vandaag een studentenaantal hebben dat hoger is dan het huidige maximum, engageren zich - eveneens vóór het einde van 2008 - via een verklaring van hun hogeschoolbestuur om hun effectieve studentenaantal binnen de grenzen van de maxima te brengen in een periode van drie jaar.
- De instellingen engageren zich om mee te werken aan de ontwikkeling van een nieuw systeem, dat operationeel moet zijn tegen het einde van 2010, dat dynamisch is en dat rekening houdt met kwaliteitscriteria, met het aanbod van opleidingen/afstudeerrichtingen en dat periodiek moet kunnen worden herzien.
- Aan de overheid wordt gevraagd om op hetzelfde ogenblik de garantie bieden dat - door een wijziging in het financieringsmechanisme - de huidige totale bedragen voor de kunstopleidingen niet dalen.
- In de loop van het academiejaar 2008-2009 worden de afspraken inzake het speerpuntenbeleid met betrekking tot de afstudeerrichtingen in de opleiding 'Drama' gefinaliseerd en in een overeenkomst neergeschreven.

VII Heroriëntatie

Context en doelstelling

Op basis van de bovenvermelde databank wordt een doorgedreven en gestructureerde heroriëntering van studenten mogelijk. Studenten in het kunstonderwijs kiezen immers vaak in functie van een docent of een concreet aanbod. Met andere woorden, heroriënteren naar een andere instelling, maar voor eenzelfde opleiding, is een vaak voorkomende en tegelijk goede praktijk. De instellingen met kunstdepartementen engageren zich om - op basis van de informatie uit de DHO - jaarlijks een evaluatie uit te voeren van de stromen die zich hebben ontwikkeld: hoeveel studenten, uit welke opleidingen, van en naar welke instellingen. De resultaten van deze evaluatie kunnen worden gebruikt bij het uitwerken van voorstellen voor verdergaande samenwerking.

Actie en tijdsplan

- Na het eerste en het tweede semester van het eerste bachelorjaar en- te beginnen na het eerste semester van het academiejaar 2008-2009 - wordt de heroriëntatieproblematiek met betrekking tot studenten die een kunstopleiding hadden aangevat geëvalueerd.

VIII Opleidingenaanbod

Context en doelstelling

In zijn discussienota van 19 maart 2008 wenst de minister tot een ingrijpende aanpassing van het opleidingenaanbod te komen. Voor een aantal opleidingen wenst hij professioneel gerichte bacheloropleidingen als 'verwante' opleidingen naast de kunstopleidingen te laten inrichten; voor een aantal andere bestaan deze al. Op die manier zou studenten, die nu in een academisch gerichte kunstopleiding ingeschreven zijn, maar er noch qua competenties noch qua beroepsinteresse volledig op hun plaats zitten, een meer 'geschikte' opleiding kunnen worden aangeboden. Een gedeelte van de studenten die nu in een bestaande 'verwante' professioneel gerichte opleiding zitten (eventueel na een mislukte poging in een kunstopleiding), zouden wellicht beter op hun plaats zitten in hun van die nieuwe 'verwante' professioneel gerichte opleidingen. Een dergelijke operatie moet echter goed worden voorbereid. In bijlage 2 wordt een overzicht gegeven van 'verwante' professioneel gerichte bacheloropleidingen, met vermelding van de inrichtende instelling en het studentenaantal op basis van de DHO. Op die manier kan worden nagegaan welke 'verwante' opleidingen er al bestaan, wat hun regionale spreiding en hun succes is.

De minister laat in zijn nota ook uitschijnen dat een aantal professionele opleidingen die nu tot o.a. het studiegebied "IW&T" en "Architectuur" behoren, beter zouden thuis horen in een van de studiegebieden waartoe nu de kunstopleidingen behoren. Dit is een piste die zeker dient te worden gevolgd: vroeger behoorden deze opleidingen tot de kunsten en bovendien is dit ook uit pedagogisch standpunt te verdedigen. Bij het bepalen van de opleidingen die eventueel naar de kunsten zouden overstappen, moet het inhoudelijke aspect van primair belang zijn. Daarom worden de opleidingen die in bijlage 2 worden opgesomd best per groep ('architectuur', 'audiovisuele technieken', 'ICT, design en communicatie', ...) bekeken. De effecten van een eventuele overgang moeten echter ook in kaart worden gebracht:

- de maxima aan toegelaten aantal studenten;
- waar nodig moet het financieringsmechanisme worden aangepast;
- deze operatie mag niet leiden tot wijzigingen in de verhoudingen qua onderwijsbevoegdheid;

- de toegang tot de ambten en de problematiek van de bijzondere salarisschalen moeten ook hier worden uitgeklaard.

Doordat dan voor deze opleidingen ook een toelatingsproef kan worden georganiseerd, kan de instroom in deze opleidingen beter worden gestuurd. Dit lijkt wenselijk en haalbaar voor de opleidingen 'audiovisuele technieken', 'interieurvormgeving' en 'landschap- en tuinarchitectuur'. Voor de opleiding 'architectuur' wordt dit niet wenselijk geacht. Wanneer voor bepaalde opleidingen een toelatingsproef wordt ingevoerd, moeten de financiële consequenties worden bekeken: een lager studentenaantal moet gepaard gaan met een hoger cijfer per OBE.

In een aantal gevallen (voor zover studenten uit beide types opleidingen vandaag niet samen zitten) zou dit tot een efficiënter gebruik van dure apparatuur kunnen leiden.

Actie en tijdsplan

- Vóór het einde van 2008 bezorgen de instellingen een overzicht van de afstudeerrichtingen binnen deze 'verwante' opleidingen (met vermelding van het studentenaantal per afstudeerrichting) voor de academiejaren 2007-2008 en 2008- 2009.
- Vóór het einde van 2009 wordt een voorstel uitgewerkt met betrekking tot de eventuele inrichting van nieuwe professioneel gerichte bacheloropleidingen, verwant aan de bestaande academisch gerichte kunstopleidingen.
- De uitstroom uit de academische bachelors - zoals ook gevraagd in de ZERs – wordt in kaart gebracht en kan beschikbaar zijn tegen het einde van 2009. Daarna wordt een marktstudie opgezet, evenals een bevraging van het werkveld.
- Vóór het einde van 2009 wordt een overeenkomst genegotieerd over de opleidingen die kunnen worden verplaatst naar één van de studiegebieden waartoe de kunstopleidingen nu behoren. In deze overeenkomst worden alle modaliteiten (toelatingsproef en toegelaten maxima, financiering, onderwijsbevoegdheid, toegang tot de ambten en de bijzondere salarisschalen, ...) uitgewerkt.

IX Onderzoek en Dienstverlening

Context en doelstelling

Het uitwerken van gezamenlijke onderzoeklijnen en gezamenlijke initiatieven op het vlak van onderzoek zal - zeker in een sector als het onderzoek in de kunsten - de investeringen gericht laten verlopen en het onderzoek voor meerdere vorsers en studenten toegankelijk maken. Een eerste voorwaarde is dat de onderzoeklijnen en -projecten (lopende doctoraten inbegrepen) van alle departementen onderling bekend zijn. Gezamenlijke projectaanvragen, het gezamenlijk ontwikkelen van een aanbod inzake doctoraatsopleiding, ... kunnen daaruit voortvloeien. De Hogere Kunstinstituten kunnen, waar mogelijk, als faciliterend platform worden aangewend.

Om het academiseringsproces binnen de kunstdepartementen een ernstige kans op slagen te geven, moeten de financieringskanalen (o.a. FWO) op een faire manier ook voor kandidaat-onderzoekers uit de kunstopleidingen toegankelijk zijn en moeten een aantal praktische, maar ernstige hindernissen worden opgeruimd (leeftijdsgrens voor beurzen, combinatie doctoraat - werkloosheidsvergoeding recuperatie bedrijfsvoorheffing, ...)

Grote opdrachten inzake dienstverlening worden bij voorkeur uitgevoerd in samenwerking tussen meerdere kunstdepartementen.

Actie en tijdsplan

- De raamovereenkomsten met PoPok en HISK worden (verder) afgewerkt tegen het einde van het academiejaar 2008-2009. Er wordt eveneens een voorstel geformuleerd over een 'platform' voor de audiovisuele kunsten.
- De kunstdepartementen presenteren vóór einde maart 2009 hun onderzoeksbeleid, hun onderzoekslijnen en -projecten aan elkaar. Samenwerking met andere kunstdepartementen en universiteiten - ook associatieoverschrijdend - is daarbij uiteraard mogelijk.
- De factoren die het academiseringsproces hinderen (toegang tot o.a. FWO, leeftijdsgrenzen, combinatie doctoraat - werkloosheidsvergoeding, recuperatie van bedrijfsvoorheffing, ...) worden op de kortst mogelijke termijn aangekaart bij de bevoegde departementen van de Vlaamse Regering.
- In de loop van het academiejaar 2008-2009 wordt de samenwerking op het vlak van de doctoraatsopleiding geoperationaliseerd.
- In de loop van het academiejaar 2008-2009 wordt tussen alle betrokken instellingen een principiële overeenkomst inzake samenwerking op het vlak van dienstverlening afgesloten.

X Structuren en beleid

Context en doelstelling

Normaliter kantelen de geacademiseerde kunstopleidingen na het behalen van hun accreditatie in de huidige universiteiten in. Een redelijk realistische prognose daarvoor is het academiejaar 2013-2014. Ook voor de kunstopleidingen zal het een nieuwe taak van de associaties zijn om te waken over de band tussen de academische opleidingen en de verwante professionele opleidingen. Daarvoor zijn diverse oplossingen mogelijk die uiteraard per associatie kunnen verschillen.

Tijdens de jongste bijeenkomst van de associatievoorzitters heeft de Antwerpse voorzitter een voor kunstonderwijs specifiek structuurvoorstel ontwikkeld. Het kan als volgt worden samengevat.

De 'School' als oplossing voor:

- het inkantelen van academische opleidingen in de universiteit;
- het behoud van professionele opleidingen in hogescholen;
- het bewaren van synergie tussen academische en professionele opleidingen onder een gezamenlijk operationeel bestuur.

Statuut:

- Het is een autonoom instituut van de associatie, geen rechtspersoon.

Bevoegdheden:

- De 'School' zelf heeft in hoofdzaak operationele bevoegdheden m.n. organisatie van het onderwijs, onderzoek en dienstverlening.

- De beschikking over middelen (personeel, werking, logistiek en gebouwen) wordt geregeld bij overeenkomst tussen de 'School' enerzijds en de instellingen anderzijds.

Bestuur:

Model van een NGO met 3 of 4 organen met duidelijke bevoegdheidsaccenten

toezicht:	raad van toezicht (valt samen met raad van bestuur van de associatie)
bestuur:	bestuursraad (rector+beheerder, algemeen directeurs+voorzitter, decanen, departementshoofden, voorzitter associatie)
uitvoering:	directiecomité
academisch advies:	academisch college

Dit voorstel wordt het best in de plenaire Commissie besproken, temeer omdat uitdrukkelijk wordt gesteld dat bewuste formules geen enkel precedentwaarde kan hebben naar andere opleidingen toe.

Het feit dat de kunstopleidingen nu in acht verschillende hogescholen en straks in vijf verschillende associaties/universiteiten ondergebracht (zullen) zijn, mag echter geen beletsel vormen voor verregaande samenwerking.

Actie en tijdsplan

- Zodra de politieke reactie op bovenstaande voorstellen bekend is, wordt het permanente overlegplatform (zoals vermeld bovenaan p. 2) geïnstalleerd. Bij de samenstelling wordt rekening gehouden met de relatie tot de afvaardiging van de 'kunsten' in de nieuw op te richten RNO-commissie. In dit overlegplatform zetelt een vertegenwoordiger van de overheid.
- Vóór einde juni 2009 werkt een ad hoc werkgroep voorstellen uit betreffende personeelsbeleid, statuten, salarisschalen, aanstellingsproblematiek, toegang tot de ambten, ... voor zover deze specifiek zijn voor het Hoger Kunstonderwijs.
- De intentieverklaring, vermeld in de laatste paragraaf van de inleiding van deze nota, wordt in de loop van het academiejaar 2008-2009 opgesteld en uiterlijk einde juni 2009 ondertekend.

Bijlage bij punt 8: Voorstelling van de Brusselse hoger onderwijsproblematiek door de Brusselse instellingen

Bij de hertekening van het hogeronderwijslandschap neemt het Brusselse hoger onderwijs een bijzondere plaats in.

Brussel is met 74.000 studenten de grootste studentenstad van het land. Bijna 25.000 van deze studenten volgt hoger onderwijs in Vlaamse instellingen. Door zijn internationale functie heeft het daarenboven alle troeven in handen om een belangrijk internationaal centrum voor hoger onderwijs en onderzoek te zijn, met grote uitstraling.

De Vlaams-Brusselse onderwijsinstellingen worden echter met specifieke handicaps geconfronteerd die elders in Vlaanderen niet aanwezig zijn.

Zo is er de staatkundige complexiteit van de hoofdstad met tal van besluitvormende instanties: het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de beide Gemeenschappen en de Gemeenschapscommissies, de vele gemeenten met hun besturen.

Samenwerkings- of overlegstructuren tussen enerzijds de instellingen en anderzijds de stad, de politieke overheden en de lokale besturen zijn er niet. Zo vertonen de stad Brussel en de Brusselse gemeenten zo goed als géén interesse voor het Vlaamse hoger onderwijs in de Brusselse regio.

Verder is er de handicap van het lokale rekruteringspotentieel voor de Vlaamse instellingen in de hoofdstad. Het potentieel aan Nederlandskundige studenten van de stad is erg beperkt. Op een schaal van één miljoen inwoners is dat potentieel haast verwaarloosbaar. Geen enkele Vlaamse instelling voor hoger onderwijs kent deze problematiek. Van oudsher zijn de Brusselse instellingen m.a.w. aangewezen op een instroom vanuit de Vlaamse regio, ook voor wat de professionele opleidingen betreft.

In een tijd waarbij jongeren alsmear meer dicht-bij-huis-studeren, is die Vlaamse instroom van steeds groter structureel belang. Die tendens naar regionalisering van de rekrutering heeft een negatieve invloed op de Brusselse onderwijsinstellingen.

Die ontwikkeling wordt versterkt door een negatieve evolutie in de perceptie van Vlaamse jongeren over Brussel als stad. De aantrekkelijkheid van Brussel als studentenstad neemt af. Dat komt omdat vooral Brussel in Vlaanderen negatief in het nieuws komt door zijn kenmerken van grootstad, waaronder de diversiteitsproblematiek. Maar dat houdt evenzeer verband met de zeer geringe bestuurlijke engagementen van de overheden om het aspect 'studentenstad' in Brussel uit te bouwen.

Advies van de Brusselse instellingen:

Er is nood aan een geïntegreerd Brusselbeleid, waarbij zowel de hogeronderwijsinstellingen zelf als de Vlaamse en Brusselse overheden participeren.

Recent is er al een overlegplatform opgericht en werd er reeds een belangrijke herstructureringsoperatie in Brussel doorgevoerd. Deze operatie alleen kan op termijn de leefbaarheid van de hogescholen en universiteiten in Brussel niet garanderen. De integratie van de geacademiseerde opleidingen voegt hieraan nog een nieuwe dimensie toe. Verdere fusie- of herstructureringsoperaties zijn in Brussel in tegenstelling tot elders in Vlaanderen niet vanzelfsprekend. Daarom wordt aanbevolen dat er nieuwe beleidsmaatregelen worden genomen om de aantrekkingskracht en de leefbaarheid van de Brusselse hogescholen en universiteiten te versterken :

1. **Uitwisseling en gezamenlijke diplomering met instellingen uit de Franse Gemeenschap.** Vlaamse instellingen in Brussel moeten kansen krijgen op gezamenlijke diplomering zodat gediplomeerden in beide gemeenschappen erkend worden. Dat wil zeggen: één diploma voor éénzelfde programma, georganiseerd in het Nederlands en het Frans én erkend door beide gemeenschappen.

2. Een van de mogelijkheden om de Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs te **verankeren** in de Vlaamse gemeenschap is de structurele samenwerking te faciliteren met grote onderwijs- en onderzoekscentra in Vlaanderen, Vlaams-Brabant (Leuven) en Oost-Vlaanderen (Gent). Die samenwerking kan binnen de structuren van associaties worden uitgevoerd, maar kan ook associatieoverstijgend worden opgezet.
3. Er moet een afzonderlijk **investeringsplan** komen voor de Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs in Brussel. De grondprijzen en de bouwomstandigheden in Brussel zijn niet vergelijkbaar met andere regio's in Vlaanderen. Die investering moet ook gericht zijn op de vlotte bereikbaarheid van die instellingen door studenten die gebruik maken van openbaar vervoer.
4. Een **Brusselnorm** moet worden voorzien bij de financiering van de opleidingen maar vooral ook bij het Vlaamse beleid inzake rationalisatie en programmatie.
5. De huidige zgn. **unieke opleidingen** in Brussel moeten dat statuut kunnen behouden. Dat houdt in dat die opleidingen in de toekomst geen Vlaamse concurrentie krijgen, tenzij de Brusselse studentenaantallen zulks toelaten.

Bijlage bij de inleiding en situering: samenstelling werkgroepen

Werkgroep juridische problematiek

Maria De Smet (Hogeschool voor Wetenschap en Kunst – voorzitter van de werkgroep), Paul Van Orshoven (Katholieke Universiteit Leuven), Vanessa De Cock (Vrije Universiteit Brussel), Michel Magits (Vrije Universiteit Brussel)/ H el ene Casman (Vrije Universiteit Brussel), Sabien Lust (Universiteit Gent), Michel Tison (Universiteit Gent), Hendrik Vuye (Universiteit Hasselt), Paul Martens (Provinciale Hogeschool Limburg), Machteld Verbruggen (Karel de Grote Hogeschool), Herman Deumens (Universiteit Antwerpen), Karla Van Lint (Departement Onderwijs en Vorming)

Werkgroep profilering en competenties van academiserende en academische opleidingen

Filip Abraham (Katholieke Universiteit Leuven – voorzitter van de werkgroep), Frank Baert (Katholieke Hogeschool Sint-Lieven), Ann Langenakens (Erasmushogeschool Brussel), Rosette s’ Jegers (Vrije Universiteit Brussel), Luc François (Associatie Universiteit Gent), Johan Veeckman (Arteveldehogeschool), Nicole Dekelver (Associatie Universiteit Hogescholen Limburg), Roos Peeters (XIOS Hogeschool Limburg), Jacques Peeters (Artesis Hogeschool Antwerpen), Jacques Vanneste (Universiteit Antwerpen), Linda De Kock (Departement Onderwijs en Vorming)

Werkgroep personele implicaties van inkanteling

Bart Heijnen (Universiteit Antwerpen – voorzitter van de werkgroep), Dirk De Ceulaer (EHSAL, Europese Hogeschool Brussel), Erika Eeckhout (Erasmushogeschool Brussel), Koen Goethals (Universiteit Gent), Marie-Paule Jacobs (Universiteit Hasselt), Karen Maex (Katholieke Universiteit Leuven), Dirk Mangeleer (Universiteit Gent), Geert Masuy (Provinciale Hogeschool Limburg), Bert Overlaet (Katholieke Universiteit Leuven), Jan Veny (Vrije Universiteit Brussel), Jan Trommelmans (Karel de Grote Hogeschool), Ann Raiglot (Departement Onderwijs en Vorming)

Werkgroep autonomie en deregulering

Luc Van den Bossche (Associatie Universiteit Gent – voorzitter van de werkgroep), Maria De Smet (Hogeschool voor Wetenschap en Kunst), Koenraad Debackere (Katholieke Universiteit Leuven), Michel Magits (Vrije Universiteit Brussel)/ H el ene Casman (Vrije Universiteit Brussel), Luc Van de Velde (Erasmushogeschool Brussel), Bert Hoogewijs (Hogeschool Gent), Dirk Franco (XIOS Hogeschool Limburg), Ben Lambrechts (Provinciale Hogeschool Limburg), Bart Heijnen (Universiteit Antwerpen), Rudi Verheyen (Artesis Hogeschool Antwerpen), Linda De Kock (Departement Onderwijs en Vorming)

Werkgroep Hoger Kunstonderwijs

Willy Claes (Associatie Universiteit Hogescholen Limburg – voorzitter van de werkgroep), Ludo Melis (Katholieke Universiteit Leuven), André Oosterlinck (Associatie K.U.Leuven), Hans De Wolf (Vrije Universiteit Brussel), Bert Beyens (Erasmushogeschool Brussel), Luc François (Associatie Universiteit Gent), Wim Detemmerman (Hogeschool Gent), Rob Cuyvers (Provinciale Hogeschool Limburg), Paul Martens (Provinciale

Hogeschool Limburg), Peter De Graeve (Universiteit Antwerpen), Pascale De Grootte (Artesis Hogeschool Antwerpen), Liesbeth Hens (Departement Onderwijs en Vorming), Kristien Van Puyvelde (Departement Onderwijs en Vorming)

Werkgroep professionele bacheloropleidingen

Luc Van den Bossche (Associatie Universiteit Gent – voorzitter van de werkgroep), Johan Veeckman (Arteveldehogeschool), Jan Trommelmans (Karel de Grote Hogeschool), Frank Baert (Katholieke Hogeschool Sint-Lieven), Dirk Coenjaerts (Associatie K.U.Leuven), Lode De Geyter (Hogeschool West-Vlaanderen), Dirk Franco (XIOS Hogeschool Limburg), Ben Lambrechts (Provinciale Hogeschool Limburg), Rudi Verheyen (Artesis Hogeschool), Michel Magits (Vrije Universiteit Brussel)

Optimalisatie en rationalisatie van het hoger onderwijslandschap en -aanbod

Bijlage: voorstel format rationalisatieplan

Januari 2009

FORMAT RATIONALISATIEPLANNEN

1. Identificatie van de indienende instellingen

Naam:

Adres:

Telefoon:

Fax:

E-mail:

Contactpersoon:

2. Voorwerp van rationalisatie

Studiegebied of cluster van studiegebieden:

Opleiding:

Vorm van rationalisatie (samenwerking of afbouw):

3. Penvoerende instelling

Naam:

4. Gewenst aantal bachelor- of masteropleidingen in het desbetreffende studiegebied

5. Beschrijving van het proces en timing van rationalisatie

A. Ingeval van stopzetting van een opleiding

Startdatum stopzetting:

Fasering afbouw:

Einddatum afbouw:

B. Ingeval van samenwerking

Beschrijving van de wijze van samenwerking (gezamenlijke diplomering, uitlenen van opleidingsonderdelen, etc.):

Startdatum van de samenwerking:

Fasering van de samenwerking:

Impact van de samenwerking op het studieprogramma (hoe wordt het programma opgebouwd? wat is het aandeel van de partners?, etc.):

Impact op de kwaliteit van de opleidingen (wordt door de samenwerking ingespeeld op aanbevelingen of kritieken van de visitatiecommissies? blijft de kwaliteit van de opleiding gewaarborgd?):

Toegankelijkheid van het opleidingsaanbod:

Effecten op de inzetbaarheid van het personeel:

Aanwezige en geplande onderwijs- en onderzoekscapaciteit in het desbetreffende studiegebied of cluster van studiegebieden; de kwalitatieve afstemming van het gewenste opleidingsaanbod op de aanwezige kennis- en/of onderzoeksbasis:

Zwaartepuntvorming op het gebied van onderzoek:

De aanwezigheid van *centers of excellence*:

Bestaande en toekomstige onderwijs- en onderzoeksinfrastructuur in het desbetreffende studiegebied of cluster van studiegebieden:

Impact op de schaalgrootte van de opleiding:

6. Concretisering van de samenwerking (modaliteiten van de samenwerking in de praktijk: samenstelling van het uurrooster en de realisatie ervan via studentenmobiliteit, docentenmobiliteit, tele-classing, etc.)

7. Kostprijs van het rationalisatieplan

A. Ingeval van stopzetting van een opleiding

Afbouw personeelsbestand:

Heroriëntatie van infrastructuur:

B. Ingeval van samenwerking met een andere instelling

Kosten voor het bewerkstelligen van studentenmobiliteit:

Kosten voor het bewerkstelligen van docentenmobiliteit:

Kosten verbonden aan de inrichting van leslokalen met faciliteiten voor *tele-classing*, *virtual classroom*, videoconferencing:

Kosten verbonden aan (extra) huisvesting van studenten en docenten:

Kosten verbonden aan de aanpassing van de curriculumdatabank en van de databank houdende de studentenadministratie en het linken van elektronische leerplatformen;

Kosten voortvloeiend uit extra gebruik van studentenvoorzieningen en studievoorzieningen:

Kosten als gevolg van het voorzien van extra lokalen voor docenten van de andere instelling:

Kosten verbonden aan de afstemming en hervorming van reglementen (o.m. onderwijs- en examenreglement, etc.):

Globale overheadkost voor het bewerkstelligen van de samenwerking:

8. Fasering van de financiering

Het gaat hier om de uitbetaling in schrijven in functie van de modaliteiten van het rationalisatieplan.